

A-1673

**Instytut Turystyki
Zakład Gospodarki Turystycznej
we Wrocławiu**

**Zróżnicowanie wielkości
rejestrowanego ruchu
turystycznego w podstawowych
jednostkach administracyjnych
kraju**

opracował:
dr Kazimierz Klementowski

Wrocław, lipiec 1996 r.

Spis treści

	str.
I. Wprowadzenie	3
II. Zróżnicowanie potencjału walorów wypoczynkowych i wartości krajoznawczych podstawowych jednostek administracyjnych	5
III. Zróżnicowanie wielkości rejestrowanego ruchu turystycznego (ogółem) w podstawowych jednostkach administracyjnych	10
III.1. Rejestrowany ruch turystyczny (ogółem)	10
III.2. Rejestrowany ruch turystyczny w hotelach, motelach i pensjonatach	13
III.3. Rejestrowany ruch turystyczny w tzw. "pozostałych obiektach noclegowych"	16
IV. Zróżnicowanie wielkości rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego w podstawowych jednostkach administracyjnych	21
IV.1. Rejestrowany zagraniczny ruch turystyczny (ogółem)	21
IV.2. Rejestrowany zagraniczny ruch turystyczny w hotelach, motelach i pensjonatach	23
IV.3. Rejestrowany zagraniczny ruch turystyczny w tzw. "pozostałych obiektach noclegowych"	26
Ryciny.	30

I. Wprowadzenie.

W opracowaniu przedstawiono analizę przestrzennego rozmieszczenia rejestrowanego ruchu turystycznego w układzie podstawowych jednostek administracyjnych (tj. gmin i miast). W analizie pominięto zatem tych turystów, którzy nie korzystali z bazy noclegowej turystyki a nocujących u rodzin i znajomych, jak również turystów, którzy przebywali w obiektach noclegowych nie ujętych sprawozdawczością statystyczną. Należy jednak pamiętać, że są to dość znaczące liczby nie ewidencjonowanych turystów, korzystających zarówno z walorów, jak i infrastruktury turystycznej kraju.

Wykorzystano dane Głównego Urzędu Statystycznego^{1/}, będące wynikiem corocznej inwentaryzacji bazy noclegowej turystyki i jej wykorzystania (wg kwestionariusza statystycznego KT - 1). W opracowaniu poddano analizie dane o wielkości rejestrowanego ruchu turystycznego w okresie sprawozdawczym październik 1994 r. - wrzesień 1995 r.

W analizie zróżnicowania strukturalnego rejestrowanego ruchu turystycznego przyjęto klasyfikację zasobów noclegowych zgodnie z terminologią GUS. Ze względu na przyjęty zakres i szczegółowość opracowania, zastosowano podział obiektów noclegowych wyłącznie na dwie grupy, tj. hotele, motele i pensjonaty (razem) oraz tzw. "pozostałe obiekty noclegowe" (obejmujące domy wycieczkowe, schroniska, schroniska młodzieżowe, ośrodki wczasowe, ośrodki kolonijne, ośrodki szkoleniowo - wypoczynkowe, domy pracy twórczej, zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych, campingi, pola biwakowe, obiekty wyłącznie do wypoczynku sobotnio - niedzielno i świątecznego, pokoje gościnne i tzw. "inne obiekty wykorzystywane dla turystyki").

^{1/} Komputerowa baza danych o zasobach noclegowych i rejestrowanym ruchu turystycznym (plik tabakt1.dbf i). Ośrodek Informatyki WUS w Krakowie. 1996 r.

Przyjęty podział strukturalny wynika przede wszystkim ze stosowanego przez GUS sposobu rejestracji wykorzystania zdolności recepcyjnej zasobów noclegowych (gdzie dla hoteli, moteli i pensjonatów określa się liczbę wynajętych pokoi noclegowych, a w tzw. "pozostałych obiektach" - liczbę udzielonych noclegów).

W opracowaniu analizą objęto następujące zagadnienia:

- różnicowanie wielkości rejestrowanego ruchu turystycznego (ogółem),
- różnicowanie wielkości rejestrowanego ruchu turystycznego w dwóch grupach rodzajowych zasobów noclegowych, tj. w hotelach, motelach i pensjonatach oraz w tzw. "pozostałych obiektach turystycznych", określonego liczbą korzystających i liczbą wynajętych pokoi (w hotelach, motelach i pensjonatach) lub liczbą udzielonych noclegów (w tzw. "pozostałych obiektach"),
- różnicowanie wielkości rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego (ogółem),
- różnicowanie wielkości rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego w dwóch grupach rodzajowych zasobów noclegowych, j.w.

Dla celów porównawczych w opracowaniu przedstawiono również różnicowanie potencjału walorów wypoczynkowych i wartości krajoznawczych podstawowych jednostek administracyjnych^{2/}.

Graficzną ilustracją omówionych w opracowaniu zagadnień są mapy wykonane przez Centrum Informacji w Środowisku UNEP/GRID w Warszawie, do których treść merytoryczną przygotowano w Zakładzie Gospodarki Turystycznej I.T. we Wrocławiu.

^{2/} - w opracowaniu wykorzystano artykuł złożony do druku w czerwcu 1996 r. w Biuletynie KPZK PAN aut. Klementowski K., Wawrzyniak S., Werner Z., pt. "Różnicowanie potencjalnych możliwości rozwoju turystyki w Polsce w układzie podstawowych jednostek terytorialnych (gmin)"

II. Zróżnicowanie potencjału walorów wypoczynkowych i wartości krajoznawczych podstawowych jednostek administracyjnych*/

Przedstawiony na ryc. 1 potencjał walorów wypoczynkowych uwzględnia dwa elementy - kategorię obszarów z walorami i ich udział procentowy w powierzchni gminy. Kategorię określono poprzez ocenę przydatności środowiska przyrodniczego Polski dla wypoczynku. Ocena taka przeprowadzona została przez Z. Wenera w 1983 r.^{3/} i zweryfikowana w 1990 r.^{4/}. Zasoby te zróżnicowane według kategorii i wielkości powierzchni są jednym z elementów bazy danych GMINA opracowanej w Instytucie Turystyki we Wrocławiu^{5/}.

Potencjał walorów wypoczynkowych podstawowych jednostek administracyjnych określono przy zastosowaniu metody zaproponowanej przez D. Strahl^{6/}. Za podstawę określenia potencjału walorów wypoczynkowych przyjęto udziały procentowe powierzchni obszarów z walorami wypoczynkowymi I, II i III kategorii w powierzchni gmin. Dla zróżnicowania wartości obszarów z walorami różnych kategorii zastosowano

*/ - potencjał walorów wypoczynkowych oraz wartość krajoznawczą określono dla 2313 jednostek administracyjnych obejmujących miasta i gminy oraz jednostki miasta - gminy (w przypadku gdy posiadają one wspólny Urząd Miasta i Gminy)

3/ Werner Z., 1983: Ocena walorów wypoczynkowych środowiska przyrodniczego Polski. Instytut Turystyki Oddział Wrocław

4/ Werner Z., 1990: Zasoby walorów wypoczynkowych środowiska przyrodniczego i ograniczenia w ich wykorzystaniu. Instytut Turystyki Oddział Wrocław

5/ 1985: Baza danych o zasobach turystycznych podstawowych jednostek administracyjnych. Praca zbiorowa pod kierunkiem Z. Wenera. Instytut Turystyki O/Wrocław

6/ Strahl D., 1977: Zastosowanie miary syntetycznej do określenia stanu zdrowia w województwach. Wiadomości Statystyczne nr 9, Warszawa.

wagi, przyjmując założenie, że obszary z walorami wypoczynkowymi II kategorii są trzykrotnie mniej wartościowe od obszarów I kategorii, a obszary III kategorii - dziewięciokrotnie. Dla zilustrowania zróżnicowania potencjału zasobów walorów wypoczynkowych gmin przyjęto 4 przedziały klasowe wartości wskaźnika.

Z oceny wynika, że gminy o wysokich wartościach potencjału walorów (I klasa wskaźnika syntetycznego - powyżej 43,48) występują w atrakcyjnych turystycznie strefach krajobrazowych (tab. 1 i ryc. 1). Różnią się jednak zwartością przestrzenną i wielkością obszarów.

Tab. 1

Struktura ilościowa podstawowych jednostek administracyjnych zróżnicowanych pod względem posiadanych zasobów walorów wypoczynkowych

Liczba jednostek administracyjnych z zasobami walorów wypoczynkowych				
bez walorów lub z walorami o niewielkiej wartości	w klasach wartości wskaźnika syntetycznego			
	<5,57	5,57 - 15,57	15,58 - 43,48	> 43,48
1 347	410	296	159	101
58,2%	17,7%	12,8%	6,9%	4,4%

źródło: obliczenia własne

Najwyższa wartość potencjału walorów wypoczynkowych występuje w 101 gminach. Ich przestrzenne rozmieszczenie pokazuje ryc. 1. W województwie jeleniogórskim taką wartością charakteryzuje się 7 gmin, które tworzą zwarty obszar w obrębie Karkonoszy, a pojedynczą jednostką jest gmina Świeradów-Zdrój. W województwie wałbrzyskim do najwyższej klasy należą gminy w Ziemi Kłodzkiej obejmujące Góry Stołowe, Orlickie, Bystrzyckie, Masyw Śnieżnika, Bialskie i Złote a poza tym obszarem położona jest Jedlina-Zdrój. Najwięcej, bo 25 jednostek występuje w województwie bielskim i zajmują one jego beskidzką część. Jest to prawie połowa gmin tego województwa. Również połowa gmin składa się na zasoby o najwyższym potencjale nowosądeckiego, który tworzą jednostki w obrębie Beskidu Wysokiego i Tatr, a 8 gmin o najwyższej wartości wypoczynkowej woj. krośnieńskiego to wsch. część Beskidu Niskiego i Bieszczady.

W strefie nadmorskiej ciągi gmin o najwyższym potencjale występują w woj. szczecińskim i na Półwyspie Helskim a na pozostałej części wybrzeża są to pojedyncze jednostki. Może to budzić pewne zdziwienie, wiadomo bowiem, że Wybrzeże morskie cieszy się dużą atrakcyjnością turystyczną. Fakt, że znaczna część gmin polskiego Wybrzeża mieści się w klasach o niższej wartości wskaźnika syntetycznego wynika z tego, wysoką atrakcyjność posiada jedynie wąski pas o szerokości ok. 5 km od linii brzegowej, zaś reszta powierzchni gminy wpływa na ocenę całości.

W strefie pojeziernej najwyższe wskaźniki potencjału walorów wypoczynkowych występują na obszarach jednej lub dwu gmin położonych: w Krainie Wielkich Jezior Mazurskich i pojezierzach - Augustowskim, Mrągowskim, Olsztyńskim, Kaszubskim, Drawskim i Lubuskim.

Duże możliwości rozwoju wypoczynku istnieją również w gminach zakwalifikowanych do 2 klasy wskaźnika syntetycznego. Występują one w strefie nadmorskiej, tworzą duże zwarte obszary w strefie pojeziernej i górskiej oraz w Górach Świętokrzyskich. Taką wartość posiada 159 gmin. Do województw posiadających największe zasoby obszarów w tej klasie należą: gdańskie z 15 gminami głównie o walorach związanych z jeziorami, nowosądeckie (15 gmin), suwalskie (15), kieleckie (13), olsztyńskie (14).

Potencjał walorów określa wartość przydatności dla wypoczynku całości obszarów w gminie. Należy jednak pamiętać, że część terenów w jednostkach administracyjnych zajmują obszary chronione - parki narodowe i krajobrazowe, które wyłączone są z możliwości rozwoju zagospodarowania, a przede wszystkim rozwoju bazy noclegowej z przeznaczeniem dla wypoczynku.

Potencjał walorów wypoczynkowych uwzględnia stan sezonu letniego. W obszarach górskich odpowiednie wskaźniki uzyskują podwójną wartość z uwagi na walory sezonu zimowego.

Ocena walorów krajoznawczych we wszystkich podstawowych jednostkach podziału administracyjnego w Polsce opracowana została przez B. Mikułowskiego^{7/} a wyniki tej oceny są jednym z elementów informacyjnych wspomnianej już bazy danych GMINA^{5/}.

Ocena wykazała, że różnymi klasami zasobów walorów krajoznawczych charakteryzuje się 1634 jednostek administracyjnych. Ich liczbę według klas wartości przedstawiono w tab. 2 a graficzną ilustracją tego zagadnienia jest ryc. 2. Najwięcej gmin, bo aż 785 z nich mieści się w grupie o średnim wskaźniku, następna grupa to 559 miast i gmin małej atrakcyjności. Najwyższe wartości występują w 15 jednostkach znajdujących się w 12 województwach. Oprócz nowosądeckiego i poznańskiego we wszystkich pozostałych województwach taką klasę wartości krajoznawczej reprezentują pojedyncze gminy. Biorąc pod uwagę trzy klasy - najwyższą, bardzo dużą i dużą, można stwierdzić, że najwięcej gmin najatrakcyjniejszych krajoznawczo, a tym samym mających dużą szansę osiągnięcia korzyści z turystyki krajoznawczej, występuje w 14 województwach: bielskim (8), bydgoskim (10), elbląskim (9), gdańskim (9), jeleniogórskim (11), katowickim (12), kieleckim (14), krośnieńskim (10), nowosądeckim (14), olsztyńskim (10), opolskim (11), poznańskim (8), szczecińskim (9) i wałbrzyskim (18).

Tab. 2

Struktura ilościowa podstawowych jednostek administracyjnych zróżnicowanych pod względem posiadanych zasobów walorów krajoznawczych

Liczba jednostek administracyjnych z zasobami walorów krajoznawczych					
bez walorów lub z walorami o niskiej wartości	o wartości				
	małej	znaczącej	dużej	b. dużej	najwyższej
679	559	785	191	84	15
29,3%	24,3%	33,9%	8,3%	3,6%	0,6

źródło: obliczenia własne

^{7/} Mikułowski B, 1994: Atrakcyjność krajoznawcza gmin. Instytut Turystyki Oddział Wrocław

Jak już wspomniano najwyższą klasę potencjału walorów krajoznawczych reprezentuje 16 jednostek. Są to: miasta Warszawa, Częstochowa, Gdańsk, Kraków, Lublin, Poznań, Szczecin, Toruń i Wrocław oraz gminy Czorsztyn, Nowy Targ, Tatrzńska, Kamienna Góra, Kętrzyn, Kórnik, Bystrzyca Kłodzka. Część z nich nie wymaga komentarza ponieważ są to powszechnie znane w turystyce wycieczkowej jako miejsca szczególnie atrakcyjne. Natomiast walory rzutujące na rangę niektórych gmin należy wymienić. I tak na klasę gminy Kamienna Góra oprócz zabytków samego miasta oddziałują Krzeszów z opactwem pocysterskim oraz Gorzeszów z atrakcyjnym rez. krajobrazowym. Z kolei w gminie Czorsztyn występują unikatowy w skali europejskiej walor przyrodniczy, jakim jest przełom Dunajca, a ponadto dwa atrakcyjne punkty widokowe - Trzy Korony i Sokolica oraz ruiny zamku w Czorsztynie. Gmina Nowy Targ, poza walorami samego miasta, obejmuje też m. in. Dębno z kościołem drewnianym, który jest zabytkiem najwyższej klasy, a także Łopuszną z Muzeum Kultury Szlacheckiej mieszczącym się w dworcu Tetmajerów oraz Ludźmierz, miejsce kultu maryjnego, z kościołem, w którym znajduje się figura MB z XV w. Walory w gminie Kętrzyn dotyczą miasta, w którym występują zabytkowe obiekty i stadnina koni oraz Gierłoża, w którym rejestruje się dużą frekwencję turystów krajowych i zagranicznych, a celem wycieczek są bunkry dawnej kwatery Hitlera - "Wilczy Szaniec". Atrakcje turystyczne gminy Bystrzyca Kłodzka obejmują liczne zabytki architektury miasta, zespół pałacowy w Gorzanowie, wodospad Wilczki, stylową zabudowę obiektami wczasowymi w Międzygórzu i położony w pobliżu tej miejscowości szczyt Igliczna z kościołem pątniczym z cudownym obrazem MB.

III. Zróżnicowanie wielkości rejestrowanego ruchu turystycznego (ogółem) w podstawowych jednostkach administracyjnych

III.1. Rejestrowany ruch turystyczny (ogółem)

W okresie sprawozdawczym od października 1994 r. do września 1995 r. z zasobów noclegowych objętych rejestracją statystyczną GUS skorzystało w sumie 13,9 mln osób. Rozkład przestrzenny tego ruchu w podstawowych jednostkach administracyjnych był bardzo zróżnicowany i w znaczącym stopniu nawiązywał z jednej strony do struktury przestrzennej zasobów walorów turystycznych (por. ryc. 1 i 2) i zasobów bazy noclegowej turystyki, z drugiej zaś do funkcji administracyjno - gospodarczych i kulturalnych dużych ośrodków miejskich oraz podstawowego układu komunikacyjnego kraju. Zagadnienie to ilustruje ryc. 3 i tab. 3.

Tab. 3

Struktura ilościowa podstawowych jednostek administracyjnych zróżnicowanych pod względem wielkości rejestrowanego ruchu turystycznego (ogółem) w okresie sprawozdawczym październik 1994 r. - wrzesień 1995 r.

brak ruchu	Liczba jednostek administracyjnych o zarejestrowanym ruchu turystycznym (ogółem) w przedziale (w tys. osób)						
	< 1,0	1,0-2,5	2,51-5,0	5,01-10,0	10,01-25,0	25,01-50,0	> 50,0
1625	498	296	231	163	134	47	46
53,4%	16,5%	9,7%	7,6%	5,4%	4,4%	1,5%	1,5%

źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS - 1996 r.

Z analizy danych GUS wynika, że największą frekwencję w zasobach bazy noclegowej turystyki odnotowano w Warszawie - ok. 2,2 mln i w Krakowie - 944 tys. osób, a w dalszej kolejności we Wrocławiu (418,7 tys.), Poznaniu (378,2 tys.), w Zakopanym (334,6 tys.), Szczecinie (303,8 tys.) i w Gdańsku (260,4 tys. osób). W sumie tylko w tych siedmiu miastach - z których tylko

jedna, tj. Zakopane jest typową jednostką administracyjną o rozwiniętych funkcjach turystycznych, koncentruje się ok. 35% całego rejestrowanego ruchu turystycznego. W kolejnych 13 jednostkach administracyjnych odnotowano od 100 do 200 tys. osób. W grupie tej 8 z nich to kolejne największe miasta Polski - Łódź, z którego zasobów noclegowych skorzystało 188,6 tys. osób, Częstochowa (183,3 tys.), Lublin (162,7 tys.), Katowice (140,7 tys.), Olsztyn (138,8 tys.), Białystok (130,1 tys.), Bydgoszcz (125,4 tys.) i Rzeszów (109,4 tys. osób). Pozostałych pięć jednostek, to miasta o funkcjach turystycznych - Ustroń (163,0 tys.), Karpacz (147,7 tys.), Wisła (139,3 tys.), Mikołajki (120,1 tys.) i Kołobrzeg (102,9 tys. osób).

Kolejna grupa odznaczająca się również pod względem wielkości rejestrowanego ruchu turystycznego (50 - 100 tys. osób) liczy 26 jednostek administracyjnych. Wśród nich 9 jednostek to kolejne duże miasta (w porządku hierarchicznym): Przemyśl, Toruń, Bielsko - Biala, Kielce, Gdynia, Zielona Góra, Piła, Jelenia Góra, Gorzów Wielkopolski i Elbląg, pozostałe zaś to jednostki administracyjne o znaczących w skali kraju walorach turystycznych (głównie wypoczynkowych - por. ryc. 1). W szczególności w skład tej grupy wchodzi 8 gmin i miast nadmorskich, tj. w woj. szczecińskim - Rewal, Międzyzdroje, Świnoujście i Dziwnów, w woj. koszalińskim - Mielno, w woj. słupskim - Łeba oraz w woj. gdańskim - Sopot i Władysławowo, następnie 5 jednostek administracyjnych górskiej strefy krajobrazowej, tj. w woj. bielskim - Szczyrk, w woj. nowosądeckim - Krynica i Rytro, w woj. krośnieńskim - Solina oraz w woj. jeleniogórskim - Szklarska Poręba. Ponadto w skład tej grupy wchodzi Kazimierz Dolny, Olsztynek i Słubice. W sumie z zasobów noclegowych tylko tych 46 wymienionych jednostek administracyjnych skorzystało łącznie ok. 8,5 mln osób, co stanowi 61,2% całego rejestrowanego ruchu turystycznego.

Kolejna grupa o odnotowanej przez GUS frekwencji w obiektach noclegowych turystyki w przedziale 25 - 50 tys. osób, obejmuje 47 podstawowych jednostek administracyjnych. W sumie z zasobów noclegowych tych jednostek administracyjnych skorzystało 1,5 mln osób (tj. 11% ruchu ogółem), czyli prawie sześciokrotnie mniej niż w podobnie liczebnie poprzednio omówionej grupie. W skład tej grupy wchodzi m.in. kolejne gminy i miasta nadmorskie - Jastarnia i Krynica Morska, jednostki o funkcjach wypoczynkowych i uzdrowiskowych położonych w górskiej strefie

krajobrazowej - Polanica Zdrój i Kudowa Zdrój, górskie gminy o wysokim potencjale walorów wypoczynkowych - Podgórzyn i Cisna, gminy pojezierne - Augustów, Włodawa, Kościerzyna i Mrągowo oraz gminy i miasta dysponujące znacznymi wartościami krajoznawczymi - Zamość, Tarnów, Oświęcim, Malbork i Gniezno.

Duże zróżnicowanie podstawowych jednostek administracyjnych pod względem wielkości rejestrowanego ruchu turystycznego (określonego liczbą korzystających) wynika nie tylko z wielkości i struktury rodzajowej ich zasobów noclegowych, lecz również ze zróżnicowania funkcji turystycznych tych jednostek oraz sezonowości ruchu turystycznego. I tak, wielokrotnie większa liczba korzystających z zasobów noclegowych dużych miast od jednostek administracyjnych dysponujących niejednokrotnie większą bazą noclegową lecz o funkcjach wypoczynkowych, wynika z faktu, że turyści w dużych miastach przeciętnie przebywają nie dłużej niż dwa dni, zaś w gminach i miastach o funkcjach wypoczynkowych dominują odwiedziny wielodniowe. Różnice w wielkościach rejestrowanego ruchu turystycznego między jednostkami o podobnych ilościowo zasobach noclegowych są również spowodowane sezonowością ich użytkowania, co można prześledzić porównując gminy nadmorskie lub pojezierne (przeważnie z bazą sezonową) z gminami górskiej strefy krajobrazowej (z przewagą bazy całorocznej).

Dlatego też, dla pełniejszej charakterystyki rozkładu przestrzennego ruchu turystycznego, poza operowaniem wskaźnikiem "korzystający z zasobów noclegowych", równie przydatnym jest uwzględnienie parametru, który z jednej strony uwzględniałby liczbę korzystających, z drugiej zaś - długość pobytów gości w obiektach noclegowych. Takim korzystnym parametrem byłby niewątpliwie wskaźnik określający liczbę "udzielonych noclegów".

Jednak zastosowanie tego wskaźnika dla całej bazy noclegowej obecnie jest niemożliwe, gdyż od dwóch lat GUS przyjął zróżnicowany sposób rejestracji wykorzystania zasobów noclegowych (odrębny dla hoteli, moteli i pensjonatów - poprzez określenie liczby wynajętych pokoi noclegowych, a dla tzw. "pozostałych obiektów" - liczby udzielonych noclegów). Dlatego też w dalszej części niniejszego opracowania, zagadnienia te zostały omówione oddzielnie.

III.2. Rejestrowany ruch turystyczny w hotelach, motelach i pensjonatach.

Według GUS w okresie sprawozdawczym od października 1994 r. do września 1995 r. łącznie hotele, motele i pensjonaty gościły 6,4 mln osób, co stanowi 46,4% korzystających z całej bazy noclegowej turystyki w Polsce. Jest to udział bardzo wysoki w porównaniu z wielkością tych zasobów. Według stanu na 31 lipca 1995 r. ta grupa obiektów noclegowych dysponowała 93,3 tys. miejsc noclegowych, co stanowiło zaledwie 13% krajowych zasobów noclegowych i funkcjonowała ona tylko w 487 podstawowych jednostek administracyjnych. Największy udział w obsłudze ruchu turystycznego miały hotele, z usług których skorzystało 5,7 mln osób, a motele i pensjonaty gościły odpowiednio 295 tys. i 394 tys. osób.

Rozkład przestrzenny rejestrowanego ruchu turystycznego w hotelach, motelach i pensjonatach na obszarze kraju był bardzo nierównomierny, co ilustruje ryc. 4.

Tab. 4

Struktura ilościowa podstawowych jednostek administracyjnych zróżnicowanych pod względem wielkości rejestrowanego ruchu turystycznego w hotelach, motelach i pensjonatach w okresie sprawozdawczym październik 1994 - wrzesień 1995 r.

brak bazy	Liczba jednostek administracyjnych o zarejestrowanym ruchu turystycznym w hotelach, motelach i pensjonatach w przedziale (tys. osób)						
	< 1,0	1,0 - 2,5	2,51 - 5,0	5,01-10,0	10,01-25,0	25,01-50,0	> 50,0
2553	115	107	92	83	50	18	22
84%	3,9%	3,5%	3,0%	2,7%	1,6%	0,6%	0,7%

źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS - 1996 r.

W skali całego kraju największą frekwencję odnotowano w Warszawie - 1,76 mln i w Krakowie 637,2 tys. osób, a w dalszej kolejności w Poznaniu (299 tys.), Wrocławiu (294,8 tys.) i Szczecinie (243,7 tys. osób). Z innych miast największą frekwencją w omawianych zasobach noclegowych odnotowano również w Łodzi (141,4 tys.), Gdańsku (138,9 tys.), Katowicach (136,7 tys.),

w Mikołajkach (113,6 tys.), Olsztynie (110,8 tys.) i w Bydgoszczy (104 tys. osób). W sumie tylko w tych 11 wymienionych miastach z zasobów omawianej grupy obiektów noclegowych skorzystało ok. 3,98 mln osób, co stanowi ok. 62% tego ruchu ogółem. Stosunkowo dużo gości (w przedziale wielkości 50 - 100 tys. osób) odnotowano również (w porządku hierarchicznym) w Zakopanym, Lublinie, Częstochowie, Rzeszowie, Toruniu, Gdyni, Sopocie, Bielsko - Białej, Krynicy, Słubicach i Białymstoku. W sumie z omawianych zasobów noclegowych tych 22 wymienionych miast (o ruchu powyżej 50 tys. osób) skorzystało 4,7 mln osób, co stanowi 73% wszystkich korzystających z hoteli, moteli i pensjonatów.

Z innych jednostek administracyjnych, wyróżniających się większą liczbą korzystających z zasobów tej grupy obiektów turystycznych (w przedziale 25 - 50 tys. osób) wymienić należy również kolejnych 18 miast i gmin. Są to zarówno kolejne większe miasta Polski, jak Piła, Zielona Góra, Gorzów Wielkopolski, Kielce, Jelenia Góra, Słupsk, Elbląg, Opole, Sosnowiec, Koszalin i Tarnów, jak również jednostki administracyjne o znaczących w skali kraju wartościach krajoznawczych i dużym potencjale walorów wypoczynkowych (por. ryc. 1 i 2), tj.: Kołobrzeg, Olsztynek, Karpacz, Rytro, Oświęcim, Mrągowo i Pułtusk.

W omawianym okresie sprawozdawczym turyści w hotelach, motelach i pensjonatach w sumie wynajęli ok. 7 mln pokoi noclegowych. Największy udział w obsłudze ruchu turystycznego miały hotele, w których wynajęto 6,1 mln pokoi (czyli 88%), a w motelach i pensjonatach odpowiednio 229 tys. i 609 tys. pokoi. Zróżnicowanie przestrzenne tego zjawiska ilustruje ryc. 6.

Zróżnicowanie przestrzenne ilości wynajętych pokoi w podstawowych jednostkach administracyjnych jest w znacznym stopniu zbliżone do struktury przestrzennej korzystających z tych zasobów noclegowych. Podobnie jak poprzednio, pierwsze lokaty zajmują największe miasta Polski, tj. Warszawa - w której turyści wynajęli ok. 2,28 mln pokoi, Kraków - 658,8 tys., a w dalszej kolejności Poznań (317,7 tys.), Wrocław (273,8 tys.) i Szczecin (205,9 tys. pokoi). Stosunkowo dużo pokoi w omawianych zasobach noclegowych wynajęto również w Gdańsku (176,4 tys.), Łodzi (169,3 tys.), Katowicach (151,5 tys.), Bydgoszczy (123,6 tys.) w Zakopanym (121,9 tys.) i Olsztynie (117,3 tys. pokoi) oraz (w przedziale 50 - 100 tys. pokoi, w porządku

hierarchicznym) w Lublinie, Gdyni, Krynicy, Toruniu, Sopocie, Częstochowie, Karpaczu, Jeleniej Górze, Bielsko - Białej, Rzeszowie, w Mikołajkach, Inowłodzu, Sosnowcu i Zielonej Górze. W sumie tylko w tych 25 wymienionych jednostkach administracyjnych turystom wynajęto aż 5,57 mln pokoi, tj. 79,9% pokoi wynajętych w skali całego kraju.

Tab. 5

Struktura ilościowa podstawowych jednostek administracyjnych zróżnicowanych pod względem ilości wynajętych pokoi w hotelach, motelach i pensjonatach w okresie sprawozdawczym październik 1994 r. - wrzesień 1995 r.

brak bazy	Liczba jednostek administracyjnych w których wynajęto pokoje w hotelach, motelach i pensjonatach w przedziale wielkości (w tys.)						
	< 1,0	1,0 - 2,5	2,51 - 5,0	5,1 - 10,0	10,01-25,0	25,1-50,0	> 50,0
2553	128	94	102	66	51	21	25
84%	4,2%	3,1%	3,3%	2,2%	1,7%	0,7%	0,8%

źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS - 1996 r.

Z pośród 487 podstawowych jednostek administracyjnych dysponujących bazą hotelową, motelami lub pensjonatami warto wyróżnić również kolejnych 21 gmin i miast (w przedziale 25 - 50 tys.), w których w sumie wynajęto 739,4 tys. pokoi, czyli 10,6% ogółem. Są to (w ujęciu hierarchicznym): Mrągowo, Kołobrzeg, Kielce, Słupsk, Opole, Gorzów Wielkopolski, Piła, Muszyna, Tomaszów Mazowiecki, Międzyzdroje, Ustroń, Białystok, Wałbrzych, Koszalin, Ciechanów, Płock, Słubice, Nowy Sącz, Rytro, Elbląg i Tarnów.

III.3. Rejestrowany ruch turystyczny w tzw. "pozostałych obiektach noclegowych"

Na grupę tzw. "pozostałych obiektów noclegowych" składają się domy wycieczkowe, schroniska, schroniska młodzieżowe, ośrodki wczasowe, ośrodki kolonijne, ośrodki szkoleniowo - wypoczynkowe, domy pracy twórczej, zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych, campingi, pola biwakowe, obiekty wyłącznie do wypoczynku sobotnio - niedzielnego i świątecznego, pokoje gościnne i tzw. "inne obiekty wykorzystywane dla turystyki". Wg GUS w sumie tego rodzaju zasoby noclegowe liczyły 621,8 tys. m.n., co stanowiło 87% krajowych zasobów noclegowych ogółem. Jest to jednak baza w większości użytkowana wyłącznie w sezonie letnim, gdyż zasoby całoroczne liczą zaledwie 175,6 tys. miejsc noclegowych (tj. 28%), czyli tylko dwukrotnie więcej niż wcześniej omówione zasoby hoteli, moteli i pensjonatów. W tej grupie obiektów noclegowych, najbardziej liczne są ośrodki zakładowe, które wg stanu na dzień 31 lipca 1995 r. liczyły 270,1 tys. miejsc noclegowych, w tym zaledwie 70,1 tys. m.n (tj. 26,1%) to zasoby użytkowane całorocznie.

Według GUS w okresie sprawozdawczym od października 1994 r. do września 1995 r. z usług tzw. "pozostałych obiektów turystycznych" skorzystało 7,46 mln osób, czyli 55% całego zarejestrowanego ruchu turystycznego, w tym tylko z ośrodków wczasowych 2,24 mln osób, a z tzw. "innych obiektów wykorzystywanych dla turystyki" - 1,1 mln osób, czyli odpowiednio 30% i 14,7%. Z innych rodzajów tej grupy obiektów noclegowych, turyści częściej korzystali z domów wycieczkowych, pokoi gościnnych, ośrodków szkoleniowo - wypoczynkowych i schronisk młodzieżowych (w przedziale wielkości 820 - 600 tys. osób).

Rozkład przestrzenny zarejestrowanego ruchu turystycznego w omawianej grupie obiektów noclegowych wykazuje związek nie tylko ze strukturą przestrzenną tych zasobów, lecz również duże powiązanie ze strukturą przestrzenną zasobów walorów turystycznych (por. ryc. 1 i 2).

Tab. 6

Struktura ilościowa podstawowych jednostek administracyjnych zróżnicowanych pod względem wielkości rejestrowanego ruchu turystycznego w tzw. "pozostałych obiektach noclegowych" w okresie sprawozdawczym październik 1994 r. - wrzesień 1995 r.

brak bazy	Liczba jednostek administracyjnych o zarejestrowanym ruchu turystycznym w tzw. "pozostałych obiektach noclegowych" w przedziale (tys. osób)						
	< 1,0	1,0 - 2,5	2,51 - 5,0	5,01-10,0	10,01-25,0	25,01-50,0	> 50,0
1716	571	280	192	125	101	30	25
56,4%	18,9%	9,2%	6,3%	4,1%	3,3%	1,0%	0,8%

źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS - 1996 r.

Rozkład przestrzenny i zróżnicowanie wielkości rejestrowanego ruchu turystycznego w tzw. "pozostałych obiektach noclegowych" w układzie podstawowych jednostek administracyjnych ilustruje ryc. 5. Z analizy tej ryciny oraz danych statystycznych GUS wynika, że podobnie jak poprzednio (tj. w odniesieniu do zarejestrowanego ruchu w hotelach, motelach i pensjonatach) największy ruch, liczony liczbą korzystających z omawianej grupy obiektów noclegowych odnotowano w Warszawie - 456,7 tys. osób i w Krakowie 306,9 tys. osób, natomiast w dalszej kolejności w Zakopanym (247,8 tys. osób), Ustroniu (143,4 tys.), Wiśle (130,7 tys.), we Wrocławiu (124 tys.), w Gdańsku (121,5 tys.), Karpaczu (109,4 tys.) i w Częstochowie (103,2 tys. osób). Tylko w tych 9 miastach z zasobów tzw. "pozostałych obiektów noclegowych" skorzystało w sumie 1,74 mln osób, co stanowi 23,3% wszystkich korzystających z tej bazy.

Poza uprzednio wymienionymi, największy ruch w omawianych zasobach noclegowych GUS odnotował również w Rewalu (98 tys. osób), Przemyślu (88,5 tys.), Białymstoku (79,6 tys.), Szklarskiej Porębie (79 tys.), w Poznaniu (79 tys.), Lublinie Mielnie (76,7 tys.), Międzyzdrojach (74,2 tys.), Władysławowie (72,7 tys.), Dziwnowie (65,1 tys.), Łebie (65 tys.), Świnoujściu (61,8 tys.), Kołobrzegu (61,5 tys.), Szczecinie (60,1 tys.), Solinie 58,4 tys. osób) i w Szczyrku (54,6 tys.). W wymienionych 16 podstawowych jednostkach administracyjnych w sumie z zasobów omawianej bazy noclegowej skorzystało 1,15 mln osób, czyli 15% tego ruchu ogółem.

Z przedstawionych danych wynika, że w 25 wymienionych wcześniej jednostkach administracyjnych (przedstawionych na ryc. 5 w przedziale ósmym - tj. o największym natężeniu omawianego ruchu w wielkościach powyżej 50 tys. osób), odnotowano w sumie 2,9 mln osób, tj. 38,3% tego ruchu w skali całego kraju. Składa się na nią 10 dużych miast, 8 jednostek w górskiej strefie krajobrazowej (w tym tylko dwie w Sudetach, pozostałe zaś w Karpatach), oraz 8 miast i gmin nadmorskich.

Na kolejną grupę (w przedziale wielkości 25 - 50 tys. osób) składa się 30 podstawowych jednostek administracyjnych. Są to kolejne miasta wojewódzkie: Łódź, Kielce, Rzeszów, Olsztyn, Bielsko - Biała, Chełm i Toruń, 21 jednostek o dużym potencjale walorów wypoczynkowych, przy czym niektóre z nich odznaczają się również znacznymi wartościami krajoznawczymi i uzdrowiskowymi (por. ryc 1 i 2): Kazimierz Dolny, Ustronie Morskie, Krynica, Sopot, Juchnowiec Dolny, Stegna, Ustka, Polanica Zdrój, Kołobrzeg, Cisna, Wilga, Trzebiatów, Krynica Morska, gmina Ustka, Kościelisko, Włodawa, Pęczniew, Ruciane Nida, Podgórzyn, Rajcza, Jastarnia i Lutowiska. W grupie tej lokuje się również gmina Białowieża, odznaczająca się dużymi wartościami krajoznawczymi. W sumie w zasobach noclegowych tzw. "pozostałych obiektów turystycznych" tych 30 jednostkach administracyjnych odnotowano 996,7 tys osób, czyli 13% omawianego ruchu ogółem.

W omawianym okresie sprawozdawczym tzw. "pozostałe obiekty noclegowe" łącznie przygotowały swoim gościom ok. 88,6 mln noclegów. Najwięcej noclegów w tej grupie obiektów turystycznych oferowały ośrodki wczasowe (36,3 mln), następnie tzw. "inne obiekty wykorzystywane dla turystyki" (9,2 mln), ośrodki szkoleniowo - wypoczynkowe (8,3 mln) i pokoje gościnne (7,5 mln). W sumie obiekty te udzieliły 37,8 mln noclegów, najwięcej ośrodki wczasowe - 18,9 mln, tzw. "inne obiekty wykorzystywane dla turystyki" - 3,4 mln, ośrodki szkoleniowo - wypoczynkowe - 3,3 mln i pokoje gościnne - 2,3 mln noclegów.

Rozkład przestrzenny i zróżnicowanie gmin pod względem liczby udzielonych noclegów w tych zasobach turystycznych ilustruje ryc. 7.

Tab. 7

Struktura ilościowa podstawowych jednostek administracyjnych zróżnicowanych pod względem liczby udzielonych noclegów w tzw. "pozostałych obiektach turystycznych" w okresie sprawozdawczym październik 1994 r. - wrzesień 1995 r.

brak bazy	Liczba jednostek administracyjnych w których udzielono noclegi w tzw. "pozostałych obiektach turystycznych" w przedziale wielkości (w tys.)						
	< 1,0	1,0 - 5,0	5,1 - 10,0	10,01-25,0	25,01-50,0	50,01-100	> 100,0
1716	273	352	188	246	122	71	72
56,4%	9,0%	11,6%	6,2%	8,1%	4,0%	2,3%	2,4%

źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS - 1996 r.

Największą ilością udzielonych noclegów (powyżej 100 tys.) wyróżniają się 72 podstawowe jednostki administracyjne. W sumie udzieliły one 22,4 mln noclegów, co stanowi 59% udzielonych noclegów w skali całego kraju. Z analizy danych statystycznych GUS wynika, że w okresie sprawozdawczym od października 1994 r. do września 1995 r. najwięcej noclegów w zasobach noclegowych tzw. "pozostałych obiektów turystycznych" udzielono w Zakopanym - 1,18 mln i w Rewalu 1,15 mln. Warto przy tym zauważyć, że gmina Rewal dysponuje największymi w skali całego kraju tego rodzaju zasobami noclegowymi i są one dwukrotnie większe niż w Zakopanym. Są to jednak w większości zasoby noclegowe użytkowane tylko w sezonie letnim, stąd pomimo odnotowanego wysokiego wskaźnika wykorzystania ich zdolności recepcyjnej, pod względem liczby udzielonych noclegów ruch turystyczny w nich jest prawie identyczny jak w w zasobach noclegowych Zakopanego.

Poza uprzednio wymienionym Zakopanym i Rewalem, największą liczbą udzielonych noclegów odznaczają następujące jednostki administracyjne: Mielno (898,7 tys.), Dziwnów (848,7 tys.), Warszawa (810,7 tys.) i Władysławowo (761,8 tys. noclegów). Łącznie z Zakopanym i Rewalem w wymienionych jednostkach administracyjnych w sumie udzielono 5,65 mln noclegów (tj. 14,9% udzielonych noclegów ogółem).

W skali całego kraju pod względem liczby udzielonych noclegów wyróżnia się kolejnych 8 jednostek, są to: Ustronie (685,2 tys.), Świnoujście (654 tys.), miasto Łeba (652,7 tys.), miasto Kołobrzeg (646,6 tys.), Wisła (625,8 tys.),

Międzyzdroje (584,9 tys.), Kraków (576,3 tys.) i Ustronie Morskie (550,3 tys. udzielonych noclegów). W wymienionych jednostkach administracyjnych w sumie udzielono ok. 5 mln noclegów (tj. 13% w skali całego kraju). Nieco mniejszą ilość udzielonych noclegów (w przedziale 250 - 500 tys.), lecz również wyróżniającą się w skali całego kraju odnotowano (w porządku hierarchicznym): w Karpaczu, Ustce (w gminie i w mieście), Gdańsku, Kołobrzegu (w gminie), Trzebiatowie, Szklarskiej Porębie, Stegnie, Krynicy Morskiej, Darłowie, Jastarni, w Poznaniu, Krynicy i w Solinie. Do pozostałych jednostkach administracyjnych wyróżnionych na ryc. 7 w przedziale ósmym, tj. o ponad 100 tys. udzielonych noclegów zalicza się również Szczyrk, Włodawę, Postomino, Kościelisko, Wrocław, Kościerzynę, gminę Augustów, gminę Ruciane - Nida, Darłowo, Polanicę Zdrój, Podgórzyn, Kudowę Zdrój, Olsztynek, Rabkę, Piwniczną, Lublin, Zawoję, Sopot, Włoszakowice, Białystok, Somiankę, Czernichów, Częstochowę, Przemyśl, Turawę, Łódź, Przemęt, Gródek nad Dunajcem, Szczecin, Głucholazy, Toruń, Sieraków, Morąg, Chojnice, Duszniki Zdrój, Witkowo, Kazimierz Dolny, Jeziora Wielkie, gminę Sława, Inowłódź, Muszynę, Rajcę, Sztutowo i Olsztyn.

Porównując ryciny 1 i 2, ilustrujące zróżnicowanie potencjału walorów wypoczynkowych i wartości krajoznawczych podstawowych jednostek administracyjnych z rycinami 5 i 7 przedstawiające zróżnicowanie wielkości rejestrowanego w nich ruchu turystycznego w tzw. "pozostałych obiektach noclegowych" zauważa się, że podstawowe jednostki administracyjne wyróżniające się na tle całego kraju większą ilością udzielonych noclegów, a więc de facto większym natężeniem ruchu turystycznego, przeważnie odznaczają się większymi walorami turystycznymi (w tym głównie wypoczynkowymi). Większe miasta kraju, uprzednio wyróżnione ze względu na liczbę korzystających z tych zasobów, zajmują wyraźnie dalsze lokaty. Pamiętać jednak należy, że w odróżnieniu od gmin i miast o funkcjach wypoczynkowych, w których dominują pobyty wielodniowe, w dużych miastach turyści przebywają zazwyczaj krótko, nie dłużej niż z dwoma noclegami.

IV. Zróżnicowanie wielkości rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego w podstawowych jednostkach administracyjnych

IV.1. Rejestrowany zagraniczny ruch turystyczny (ogółem)

Według danych GUS w okresie sprawozdawczym od października 1994 r. do września 1995 r. w obiektach noclegowych turystyki gościło 3,8 mln turystów zagranicznych. W tym okresie korzystali oni z zasobów noclegowych 1059 podstawowych jednostek administracyjnych kraju. Rozkład przestrzenny i zróżnicowanie wielkości tego ruchu turystycznego ilustruje ryc. 8.

Tab. 8

Struktura ilościowa podstawowych jednostek administracyjnych zróżnicowanych pod względem wielkości rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego w okresie sprawozdawczym październik 1994 r. - wrzesień 1995 r.

brak	Liczba jednostek administracyjnych o zarejestrowanym zagranicznym ruchu turystycznym (ogółem) w przedziale (w tys. osób)						
	<0,5	0,5 - 1,0	1,01-2,50	2,51-5,0	5,01-10,0	10,01-25,0	> 25,0
1981	699	112	112	48	41	23	24
65,2%	22,9%	3,7%	3,7	1,6%	1,3%	0,8%	0,8%

źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS - 1996 r

Z analizy danych statystycznych wynika, że turyści zagraniczni najczęściej korzystali z zasobów noclegowych stosunkowo niewielu podstawowych jednostek administracyjnych, przy czym przeważnie były to największe miasta kraju. W omawianym okresie sprawozdawczym najwięcej turystów zagranicznych odnotowano w zasobach noclegowych Warszawy - 1,38 mln osób i Krakowa - 491,4 tys. osób oraz Wrocławia (171,8 tys.), Poznania (154,9 tys.), Szczecina (150,7 tys.) i Gdańska (111,2 tys. osób). Z przedstawionych danych wynika, że z zasobów noclegowych tylko tych sześciu miast w sumie skorzystało 64,3% wszystkich gości zagranicznych.

Turyści zagraniczni dosyć licznie korzystali również z zasobów noclegowych Przemyśla (82,6 tys. osób), Białegostoku (76,7 tys.), Łodzi (68,6 tys.), Lublina (66 tys.), Katowic (63,9 tys.) i Zakopanego (60,6 tys. osób). Do jednostek administracyjnych częściej odwiedzanych przez gości zagranicznych (w przedziale wielkości 25-50 tys. osób) zalicza się kolejnych 11 miast, tj. Olsztyn, Rzeszów, Częstochowę, Gdynię, Toruń, Sopot, Jelenią Górę, Karpacz, Bydgoszcz, Piłę i Elbląg oraz gminę Juchnowiec Dolny w woj. białostockim. W sumie w 24 jednostkach administracyjnych (goszczących co najmniej 25 tys. gości zagranicznych) koncentruje się ok. 86,3% całego rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego.

Na ryc. 8 ilustrującej omawiane zagadnienie, wymienione jednostki administracyjne zostały ujęte w jednym przedziale klasowym. Pozostałe gminy, z których zasobów noclegowych korzystali turyści zagraniczni, podzielono na sześć przedziałów klasowych, co pozwoliło na dosyć szczegółowe przedstawienie tego zagadnienia. Wśród tych pozostałych jednostek warto zwrócić uwagę na gminy i miasta, z których zasobów noclegowych skorzystało od 10 do 25 tys. osób. Są to wielkości wielokrotnie niższe niż odnotowane w uprzednio wymienionych miastach i gminach, lecz również znaczące w ich gospodarce turystycznej. W szczególności poza kolejnymi większymi miastami Polski, jak Opole, Zielona Góra, Gorzów Wielkopolski czy Słupsk, są to jednostki administracyjne o wysokim potencjale walorów wypoczynkowych (por. ryc.1), jak w strefie nadmorskiej: Kołobrzeg, Międzyzdroje i Świnoujście, w strefie pojezierniej: Mrągowo i Mikołajki oraz w górskiej: Ustroń, jak również jednostki o dużych wartościach krajoznawczych, np. Oświęcim, Malbork, Łańcut i Krasieczyn. Grupa ta liczy 23 jednostki administracyjne i w sumie gościło w niej 378,2 tys. turystów zagranicznych.

IV.2. Rejestrowany zagraniczny ruch turystyczny w hotelach, motelach i pensjonatach.

Wśród gości zagranicznych którzy w omawianym okresie sprawozdawczym skorzystali z turystycznych zasobów noclegowych Polski, największą popularnością cieszyły się hotele. Z ich usług skorzystało ok. 2,57 mln osób, czyli ok. 67,2% wszystkich gości zagranicznych. W porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym jest to wartość większa o ok. 7,9%. Turyści zagraniczni stanowili przy tym ok. 44,7% wszystkich gości hotelowych a ich udział w wynajęciu pokoi hotelowych był jeszcze większy i wynosił ok. 47,7%. Zainteresowanie turystów zagranicznych motelami i pensjonatami było wielokrotnie niższe, bowiem z ich usług skorzystało odpowiednio 41,7 tys. i 87,7 tys. osób. Oznacza to, że w sumie z tej grupy zasobów noclegowych skorzystało 2,57 mln gości zagranicznych, czyli 70,5% całego rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego. Rozkład i zróżnicowanie ilościowe tego ruchu w podstawowych jednostkach administracyjnych ilustruje ryc. 9.

Tab. 9

Struktura ilościowa podstawowych jednostek administracyjnych zróżnicowanych pod względem wielkości rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego w hotelach, motelach i pensjonatach w okresie sprawozdawczym październik 1994 r. - wrzesień 1995 r.

brak	Liczba jednostek administracyjnych o zarejestrowanym zagranicznym ruchu turystycznym w hotelach, motelach i pensjonatach w przedziale (w tys. osób)						
	<0,5	0,5 - 1,0	1,01-2,50	2,51-50,0	5,01-10,0	10,01-25,0	> 25,0
2582	238	51	73	39	19	21	17
85%	7,7%	1,7%	2,4%	1,3%	0,6%	0,7%	0,6%

źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS - 1996 r.

Z analizy danych statystycznych GUS wynika, że turyści zagraniczni korzystali z tych zasobów tylko w 458 podstawowych jednostkach administracyjnych. Podobnie jak poprzednio najwięcej gości zagranicznych odnotowano w omawianych zasobach noclegowych Warszawy, z usług których skorzystało 1,16 mln osób i (ponad trzykrotnie mniej) w Krakowie (tj.

371,1 tys.) oraz we Wrocławiu (150 tys.), Poznaniu (145,1 tys.) i w Szczecinie (135 tys. osób). W sumie w tych pięciu wymienionych miastach z omawianych zasobów skorzystało 1,97 mln osób, czyli 76,5% gości zagranicznych korzystających z tej bazy.

Wśród pozostałych jednostek administracyjnych ujętych na ryc. 9 i tab. 9 w grupie o największym zarejestrowanym ruchu turystycznym (powyżej 25 tys. osób), kolejne lokaty zajmuje Gdańsk (93,2 tys. osób), Katowice (61,7 tys.) i Łódź (57,1 tys. osób) oraz Olsztyn (43,1 tys.), Gdynia (35,1 tys.), Lublin (33,8 tys.), Zakopane (32,5 tys.), Częstochowa (32,5 tys.), Toruń (27,6 tys.), Piła (26,6 tys.), Rzeszów ((26,5 tys.) i Bydgoszcz (26,4 tys. osób). W wymienionych 17 jednostkach administracyjnych (o odnotowanym ruchu powyżej 25 tys. osób) z zasobów noclegowych hoteli, moteli i pensjonatów skorzystało w sumie 2,46 mln turystów zagranicznych (czyli 95,7% korzystających z tej bazy). Warto przy tym zauważyć, że wśród nich tylko Zakopane jest miastem o rozwiniętych funkcjach turystycznych, pozostałe zaś to największe miasta kraju, w większości będące ważnymi centrami gospodarczo - administracyjnymi i kulturalnymi, jak również miastami o dużych wartościach krajoznawczych.

Spośród innych jednostek wyróżniających się w skali całego kraju stosunkowo większą liczbą turystów zagranicznych korzystających z omawianych zasobów, można wymienić kolejnych 21 miast (w przedziale 10 - 25 tys. osób). Są to (w porządku hierarchicznym): Jelenia Góra, Białystok, Sopot, Elbląg, Słubice, Bielsko - Biała, Karpacz, Gorzów Wielkopolski, Zielona Góra, Mrągowo, Kołobrzeg, Oświęcim, Żary, Mikołajki, Międzyzdroje, Słupsk, Opole, Malbork, Legnica, Płońsk i Łańcut, w których z zasobów tej grupy obiektów noclegowych w sumie skorzystało 354,7 tys. gości zagranicznych.

W omawianych zasobach noclegowych turyści zagraniczni w okresie od października 1994 r. do września 1995 r. w sumie wynajęli 2,93 mln pokoi (w hotelach - 2,93 mln, motelach - 70,9 tys. a w pensjonatach 66,6 tys.). Rozkład przestrzenny i zróżnicowanie ilościowe wynajętych pokoi w zasobach tej grupy obiektów noclegowych w układzie podstawowych jednostek administracyjnych ilustruje ryc. 11. i tab. 10.

Tab. 10

Struktura ilościowa podstawowych jednostek administracyjnych zróżnicowanych pod względem ilości wynajętych pokoi przez turystów zagranicznych w hotelach, motelach i pensjonatach w okresie sprawozdawczym październik 1994 r. - wrzesień 1995 r.

brak bazy	Liczba jednostek administracyjnych w których turyści zagraniczni wynajęli pokoje w hotelach, motelach i pensjonatach w przedziale (w tys.)						
	< 0,5	0,5 - 1,0	1,01-2,5	2,51-5,0	5,01-10,0	10,01-25,0	> 25,0
2582	237	52	70	38	27	14	20
85%	7,7%	1,7%	2,3%	1,2%	0,9%	0,5%	0,7%

źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS - 1996 r.

Z analizy danych statystycznych i ryc. 11 wynika, że zróżnicowanie przestrzenne rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego ocenianego pod względem ilości wynajętych przez nich pokoi w hotelach, motelach lub pensjonatach jest bardzo zbliżone do uprzednio omówionego. Z ważniejszych różnic warto wymienić zwiększoną proporcję pomiędzy ilością wynajętych pokoi przez turystów zagranicznych w Warszawie (1,5 mln) i Krakowie (402,5 tys.) - różnica prawie czterokrotna, czyli większa niż określona liczbą korzystających, oraz pomiędzy Krakowem a Poznaniem (159,3 tys.), Wrocławiem (157,4 tys.), Gdańskiem (124,7 tys.) i Szczecinem 113,7 tys.). Zauważa się również pewien związek pomiędzy ilością wynajętych pokoi a strukturą rodzajową i standardem tej grupy zasobów noclegowych. Generalnie w jednostkach o większym udziale bazy hotelowej i to o wyższym standardzie, korzystający z ich usług turyści zagraniczni wynajmują większą ilość pokoi.

IV.3. Rejestrowany zagraniczny ruch turystyczny w tzw. "pozostałych obiektach noclegowych"

W omawianym okresie sprawozdawczym spośród 3,8 mln turystów zagranicznych odnotowanych przez GUS w zasobach noclegowych, ok. 1,12 mln z nich (tj. 29,4%) korzystało z tzw. "pozostałych obiektów turystycznych". Turyści ci najczęściej korzystali z usług tzw. "innych obiektów wykorzystywanych dla turystyki" (373,6 tys. osób), domów wycieczkowych (209,3 tys.), pokoi gościnnych 193,4 tys.), ośrodków wczasowych (102,4 tys.) i campingów (95,8 tys. osób).

Analiza danych statystycznych GUS wykazała, że turyści zagraniczni korzystali z omawianej grupy zasobów noclegowych w 907 jednostkach administracyjnych, przy czym w większości z nich, tj. w 584 gminach i miastach stanowili oni nieduże grupy, liczące mniej niż 250 osób, a w kolejnych 110 - od 250 do 500 osób (tab.11). Zagadnienie to ilustruje ryc. 10.

Tab. 11

Struktura ilościowa podstawowych jednostek administracyjnych zróżnicowanych pod względem wielkości rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego w w tzw. "pozostałych obiektach noclegowych" w okresie sprawozdawczym październik 1994 r. - wrzesień 1995 r.

brak	Liczba jednostek administracyjnych o zarejestrowanym zagranicznym ruchu turystycznym w tzw. "pozostałych obiektach noclegowych" w przedziale (w tys. osób)						
	<0,25	0,25 - 0,5	0,51 - 1,0	1,01 - 2,5	2,51-5,0	5,1-10,0	>10,0
2133	584	110	84	63	26	25	15
70,2%	19,2%	3,6%	2,8%	2,1%	0,8%	0,8%	0,5%

źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS - 1996 r.

Najwięcej gości zagranicznych korzystających z tzw. "pozostałych obiektów noclegowych" odnotowano w Warszawie (213,7 tys.) i Krakowie (120,3 tys. osób), a w dalszej kolejności w Przemyślu (78,1 tys.), Białymstoku (53,1 tys.), w gminie Juchnowiec Dolny (36,6 tys.), Lublinie (32,2 tys.), Zakopanym (28,2 tys.), we Wrocławiu (21,8 tys.), Chełmie (19 tys.), Gdańsku (17,9 tys.), Rzeszowie (17,6 tys.), Szczecinie (15,7 tys.), w Supraślu (14,6 tys.), Ustroniu (12,4 tys.) i w Łodzi (11,4 tys. osób). W wymienionych

jednostkach administracyjnych, które na ryc. 10 ujęte zostały w tym samym przedziale klasowym, w sumie odnotowano 692,4 tys. osób, tj. 61,2% wszystkich gości zagranicznych korzystających z tego rodzaju bazy noclegowej. Wśród wymienionych jednostek administracyjnych wysokie lokaty zajmują miasta położone we wschodniej części kraju. Podobnie jak gmina Juchnowiec Dolny w woj. białostockim (posiadająca przy tym bazę noclegową liczącą zaledwie 215 m.n.), są one frekwentowane przede wszystkim przez naszych wschodnich sąsiadów, którzy bardziej od innych gości zagranicznych preferują hotele o niższym standardzie a z grupy tzw. "pozostałych obiektów noclegowych" - głównie domy wycieczkowe i tzw. "inne obiekty noclegowe wykorzystywane dla turystyki".

Wśród innych podstawowych jednostek administracyjnych wyróżnia się również 25 miast i gmin, o frekwencji w przedziale 5 - 10 tys. gości zagranicznych. Z ich zasobów noclegowych w tzw. "pozostałych obiektach turystycznych" w sumie skorzystało 174,2 tys. gości zagranicznych. Część z tych jednostek odznacza się wybitnymi w skali kraju walorami wypoczynkowymi, jak Karpacz, Międzyzdroje, Kołobrzeg, Świnoujście i Szczyrk lub miasta o dużych wartościach krajoznawczych, jak np. Częstochowa i Oświęcim. Pozostałe to albo duże lub średnie miasta kraju, jak Poznań, Zielona Góra, Łomża i Piotrków Trybunalski oraz gminy i miasta o korzystnym położeniu w stosunku do głównych tras komunikacyjnych (np. Radymno, Wołomin i Żyrardów) lub obsługujące drogowe przejścia graniczne (np. Zgorzelec i Ślubice).

Z analizy danych statystycznych GUS wynika, że w okresie sprawozdawczym od października 1994 r. do września 1995 r. w omawianych obiektach turystycznych gościom zagranicznym udzielono 2,78 mln noclegów. Najwięcej noclegów udzielono w tzw. "innych obiektach wykorzystywanych dla turystyki" - 820 tys., w ośrodkach czasowych - 586,9 tys., w domach wycieczkowych - 394 tys. w pokojach gościnnych - 367,4 tys.) i na campingach - 210,7 tys. noclegów.

Oznacza to, że średnio jednemu gościowi zagranicznemu, który korzystał z tej grupy zasobów turystycznych udzielono 2,47 noclegów, czyli przebywał w nich prawie 3,5 dnia, przy czym w poszczególnych rodzajach obiektów kształtował się on na różnym poziomie. I tak najdłuższy średni pobyt

odnotowano w ośrodkach wczasowych - prawie 7 dni, w ośrodkach szkoleniowo - wypoczynkowych - 4,3, w tzw. "innych obiektach wykorzystywanych dla turystyki - 3,2, na campingach - 3,1, w pokojach gościnnych i w domach wycieczkowych - 2,9 dnia.

Ocena wielkości rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego pod względem ilości udzielonych noclegów w zasobach "pozostałych obiektów" wydaje się być lepszym miernikiem określającym natężenie ruchu turystycznego w jednostkach administracyjnych, gdyż uwzględnia on nie tylko liczbę korzystających z tych zasobów, lecz również długość ich pobytów. Z tego względu zróżnicowanie wielkości rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego określone liczbą udzielonych noclegów (co przedstawiono na ryc. 12) ukazuje nieco odmienną strukturę przestrzenną tego ruchu od wcześniej przedstawionego obrazu zróżnicowania tego zjawiska określonego liczbą korzystających (ryc. 10).

Tab. 12

Struktura ilościowa podstawowych jednostek administracyjnych zróżnicowanych pod względem ilości udzielonych noclegów turystom zagranicznym w w tzw. "pozostałych obiektach noclegowych" w okresie sprawozdawczym październik 1994 r. - wrzesień 1995 r.

brak	Liczba jednostek administracyjnych w których turystom zagranicznym udzielono noclegi w tzw. "pozostałych obiektach turystycznych" w przedziale (w tys.)						
	< 0,5	0,5 - 1,0	1,01-2,5	2,51-5,0	5,01-10,0	10,01-25,0	> 25,0
2133	518	106	132	58	43	30	20
70,2%	17,0%	3,5%	4,3%	1,9%	1,4%	1,0%	0,7%

źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS - 1996 r.

Z analizy danych statystycznych wynika, że w omawianej grupie zasobów turystycznych, gościom zagranicznym najczęściej noclegów udzielono w Warszawie (383,1 tys.) i Krakowie (230,9 tys.), gdzie przebywali oni średnio 2,8 i 2,9 dnia. Trzecią pozycję zajmuje Zakopane (z 115,4 tys. udzielonych noclegów) a jego wysoka lokata wynika z faktu, że turyści zagraniczni przebywali tutaj dłużej, bo 5,1 dnia. Kolejne pozycje zajmują Przemyśl (106,1 tys. udzielonych noclegów), Białystok (88,8 tys.) i Lublin (71,8 tys.).

W grupie odznaczającej się w skali całego kraju największą liczbą udzielonych noclegów (ponad 25 tys.) w sumie lokuje się 20 jednostek administracyjnych, w których łącznie turystom zagranicznym udzielono 1,55 mln noclegów (tj. 55,6% ogółem). W grupie tej poza wcześniej wymienionymi, znajduje się 6 jednostek administracyjnych o wysokich walorach wypoczynkowych, w tym 2 miasta górskiej strefy krajobrazowej - Ustron (66,5 tys. udzielonych noclegów) i Karpacz (37,6 tys.) oraz 4 jednostki nadmorskie - miasta Kołobrzeg (70,3 tys.), Świnoujście (48,7 tys.) i Międzyzdroje (29,7 tys.) oraz gmina Dziwnów ((34,6 tys.). Odwiedziny gości zagranicznych w tych jednostkach administracyjnych miały charakter pobytów wielodniowych - trwających średnio 5 - 6 dni. Pozytywnym wyjątkiem jest tutaj Kołobrzeg, w którym turyści zagraniczni średnio przebywali aż 10 dni. Pozostałe jednostki ujęte w grupie o największej liczbie udzielonych noclegów (na ryc. 12 w tym samym przedziale wielkości) to kolejne największe miasta kraju, jak: Gdańsk (40,3 tys.), Wrocław (38,3 tys.), Poznań (36,2 tys.), Rzeszów (27,8 tys.) Szczecin (27,6 tys.) i Łódź (25,8 tys.) oraz gmina Juchnowiec Dolny w woj. białostockim (40,2 tys.). W wymienionych jednostkach administracyjnych odwiedziny gości zagranicznych trwały nie dłużej niż 3 dni.

Kolejna grupa jednostek administracyjnych wyróżniająca się w skali całego kraju większą liczbą udzielonych noclegów (10 - 25 tys.) liczy 30 miast i gmin. W sumie turystom zagranicznym udzielono w nich 483 tys. noclegów. Wśród nich 15 jednostek to miasta i gminy o znacznych walorach wypoczynkowych, w tym 5 jednostek górskiej strefy krajobrazowej - Szczyrk, Wisła, Szklarska Poręba i Polanica Zdrój, 5 pojeziernych - Giżycko, Kosztyn, Lubniewice, Kobylanka i Morąg oraz 6 nadmorskich - Łeba, Sopot, Rewal, Trzebiatów, Mielno i Ustka.

Warto również zauważyć, że wśród 907 podstawowych jednostek administracyjnych o odnotowanym zagranicznym ruchu turystycznym w tzw. "pozostałych obiektach", w 518 z nich udzielono mniej niż 500 noclegów, a w kolejnych 106 - w granicach od 500 do 1 tys., czyli w ilościach mało znaczących dla gospodarki turystycznej nawet w skali miejscowej.

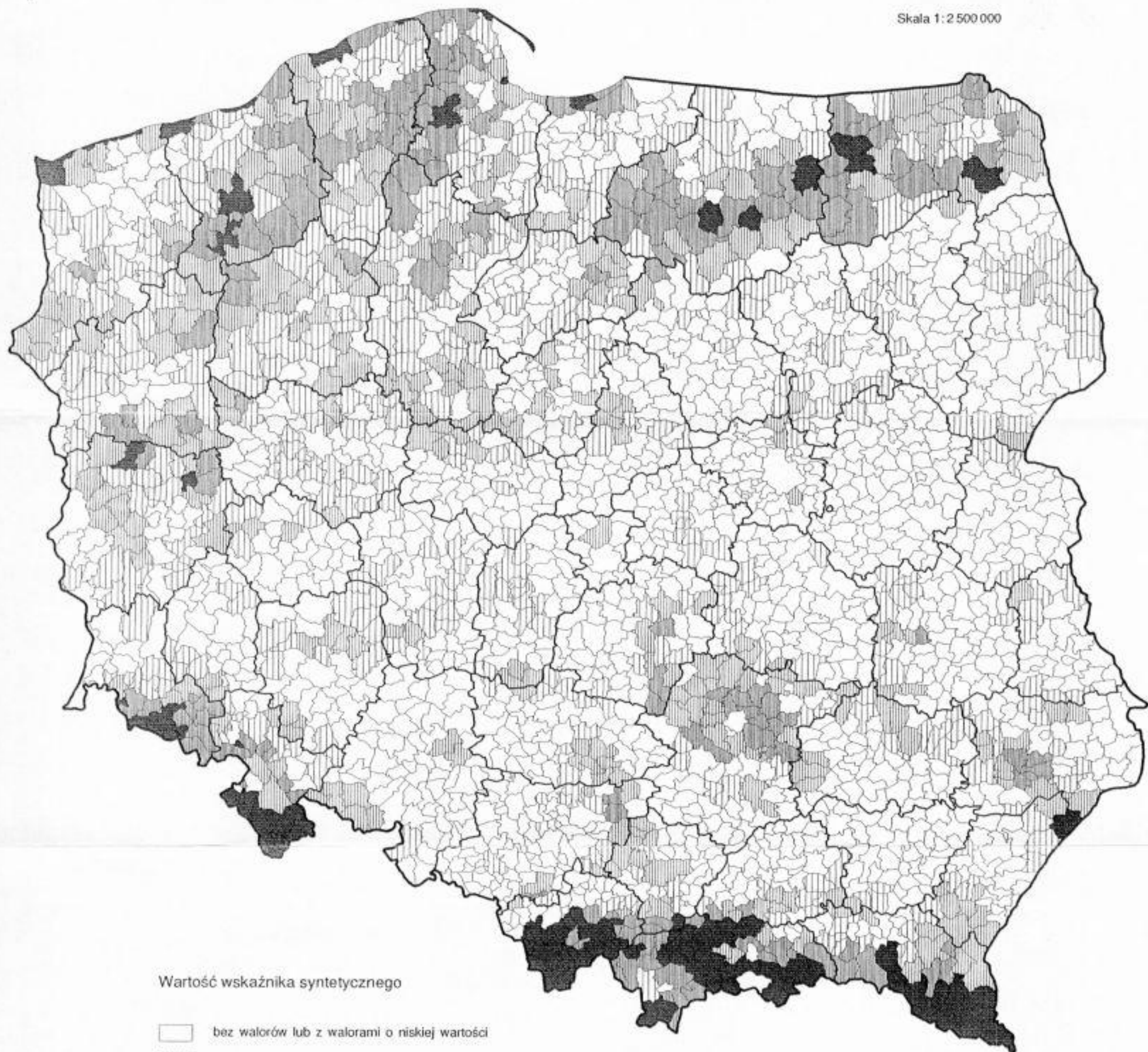
Spis rycin

1. Zróżnicowanie potencjału walorów wypoczynkowych w gminach.
2. Zróżnicowanie wartości krajoznawczych w gminach.
3. Zróżnicowanie wielkości rejestrowanego ruchu turystycznego (ogółem) w podstawowych jednostkach administracyjnych.
4. Zróżnicowanie wielkości rejestrowanego ruchu turystycznego w hotelach, motelach i pensjonatach podstawowych jednostek administracyjnych.
5. Zróżnicowanie wielkości rejestrowanego ruchu turystycznego w tzw. "pozostałych obiektach noclegowych" podstawowych jednostek administracyjnych.
6. Zróżnicowanie ilości wynajętych pokoi w hotelach, motelach i pensjonatach podstawowych jednostek administracyjnych.
7. Zróżnicowanie ilości udzielonych noclegów w tzw. "pozostałych obiektach turystycznych" podstawowych jednostek administracyjnych.
8. Zróżnicowanie wielkości rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego (ogółem) w podstawowych jednostkach administracyjnych.
9. Zróżnicowanie wielkości rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego w hotelach, motelach i pensjonatach podstawowych jednostek administracyjnych.
10. Zróżnicowanie wielkości rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego w tzw. "pozostałych obiektach noclegowych" podstawowych jednostek administracyjnych.
11. Zróżnicowanie ilości wynajętych pokoi przez turystów zagranicznych w hotelach, motelach i pensjonatach podstawowych jednostek administracyjnych.
12. Zróżnicowanie ilości udzielonych noclegów turystom zagranicznym w tzw. "pozostałych obiektach noclegowych" podstawowych jednostek administracyjnych.

Ryc. 1

Zróżnicowanie potencjału walorów wypoczynkowych w podstawowych jednostkach administracyjnych kraju

Skala 1:2 500 000

Wartość wskaźnika syntetycznego

- bez walorów lub z walorami o niskiej wartości
- < 5,57
- 5,57 – 15,57
- 15,58 – 43,48
- > 43,48

Opracowali: K. Klementowski i Z. Werner

Ryc. 2

Zróżnicowanie wartości krajoznawczych podstawowych jednostek administracyjnych kraju

Skala 1:2 500 000

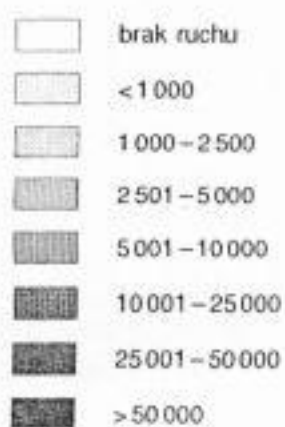

Ryc. 3

**Zróźnicowanie wielkości rejestrowanego ruchu turystycznego (ogółem)
w podstawowych jednostkach administracyjnych kraju**

Liczba korzystających w osobach

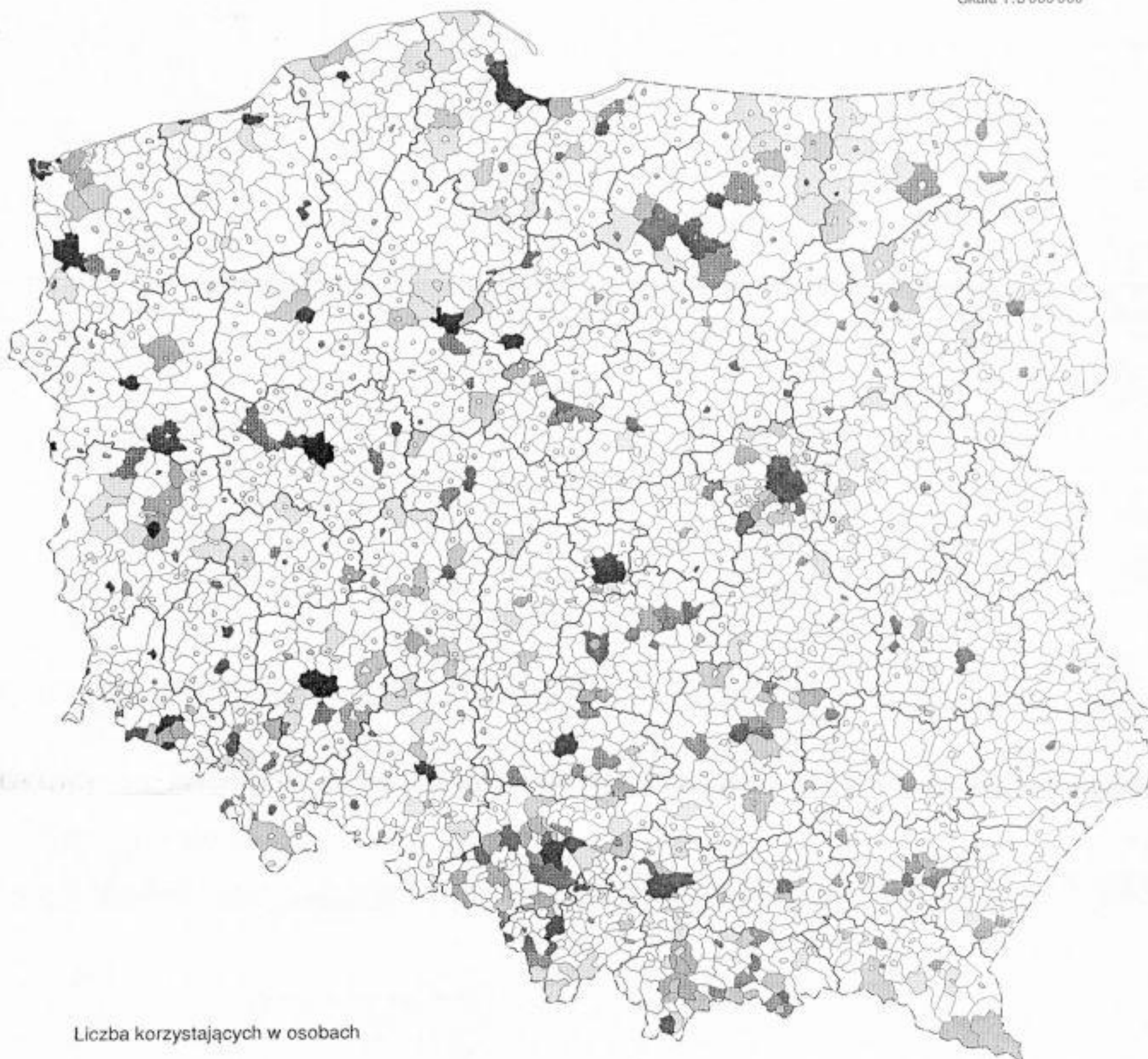

Opracował: K. Klementowski na podstawie danych GUS,
Instytut Turystyki ZTG, Wrocław 1996 r.

Ryc. 4

**Zróżnicowanie wielkości rejestrowanego ruchu turystycznego (ogółem)
w hotelach, motelach i pensjonatach podstawowych
jednostek administracyjnych kraju**

Skala 1:3 000 000

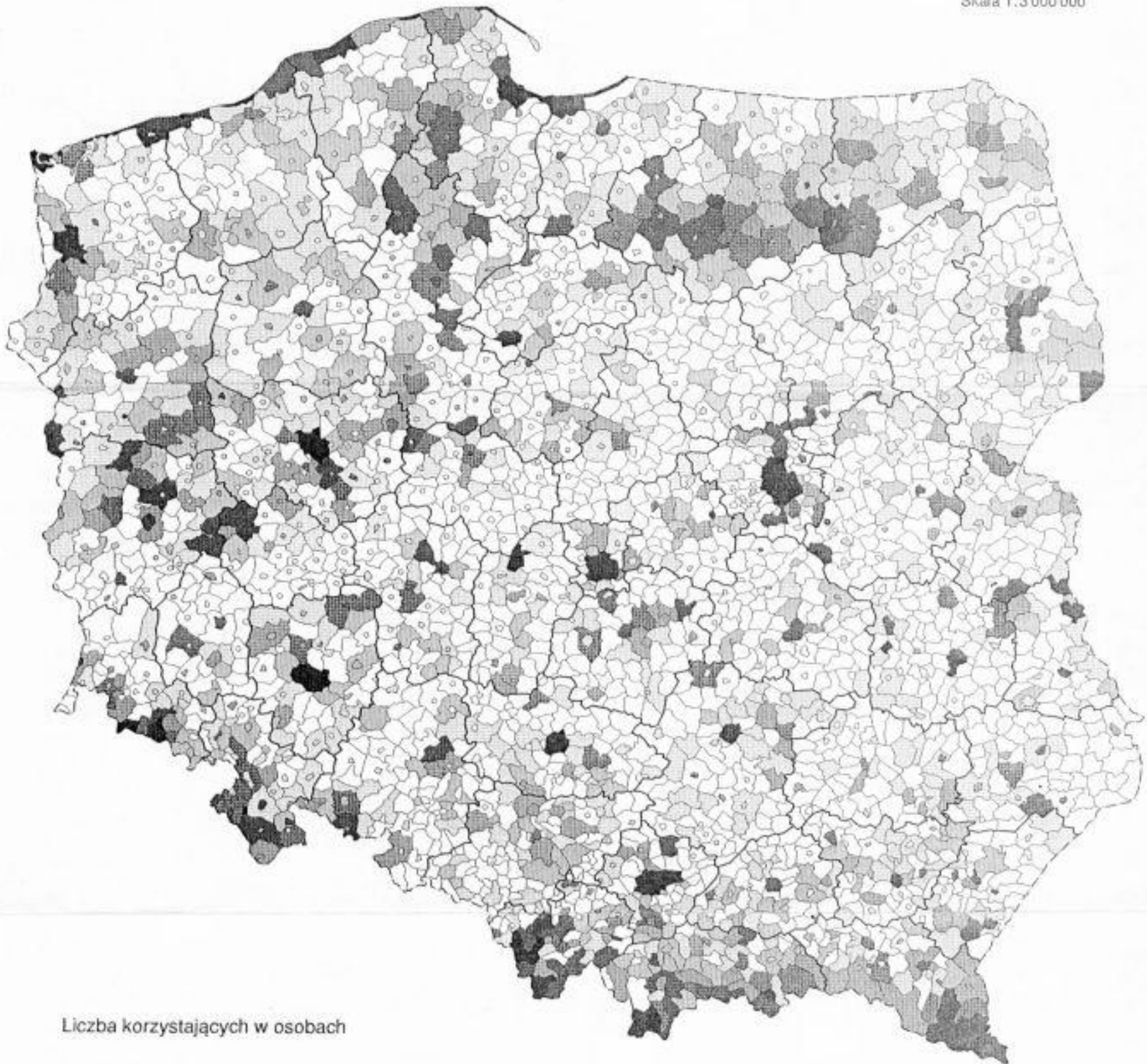
- brak ruchu
- < 1 000
- 1 000 – 2 500
- 2 501 – 5 000
- 5 001 – 10 000
- 10 001 – 25 000
- 25 001 – 50 000
- > 50 000

Opracował: K. Klementowski na podstawie danych GUS,
Instytut Turystyki ZTG, Wrocław 1996 r.

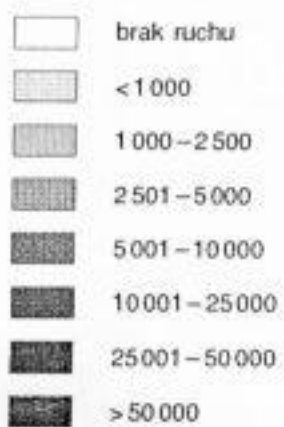
Ryc. 5

**Zróżnicowanie wielkości rejestrowanego ruchu turystycznego (ogółem)
w tzw. "pozostałych obiektach noclegowych" podstawowych
jednostek administracyjnych kraju**

Skala 1:3 000 000

Liczba korzystających w osobach

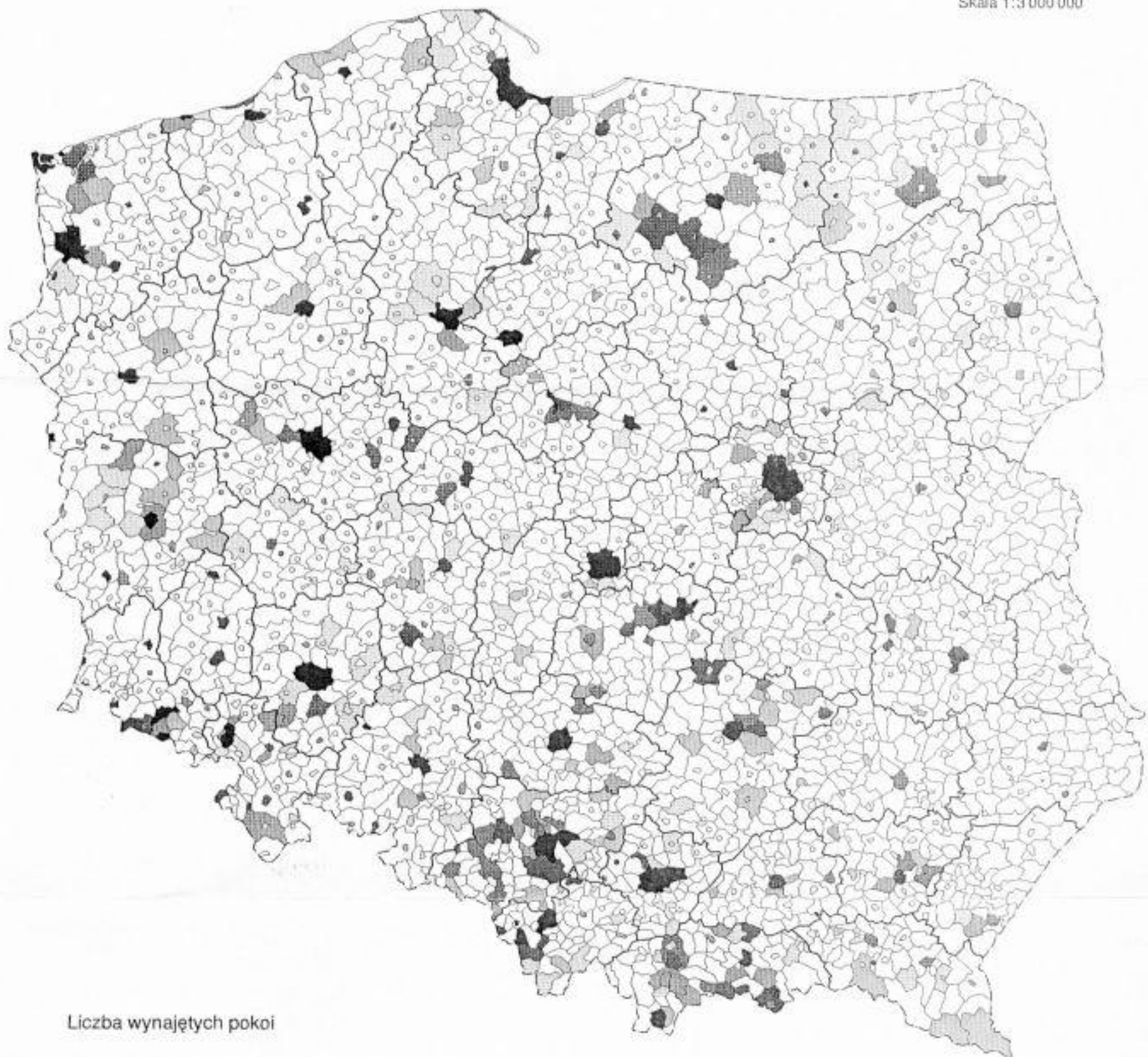

Opracował: K. Klementowski na podstawie danych GUS,
Instytut Turystyki ZTG, Wrocław 1996 r.

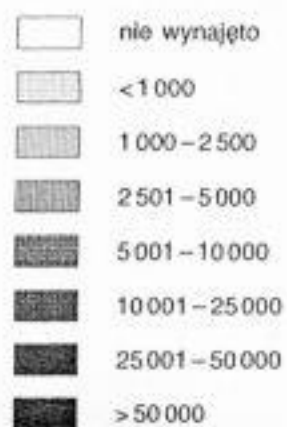
Ryc. 6

**Zróżnicowanie ilości wynajętych pokoi (ogółem)
w hotelach, motelach i pensjonatach podstawowych
jednostek administracyjnych kraju**

Skala 1:3 000 000

Liczba wynajętych pokoi

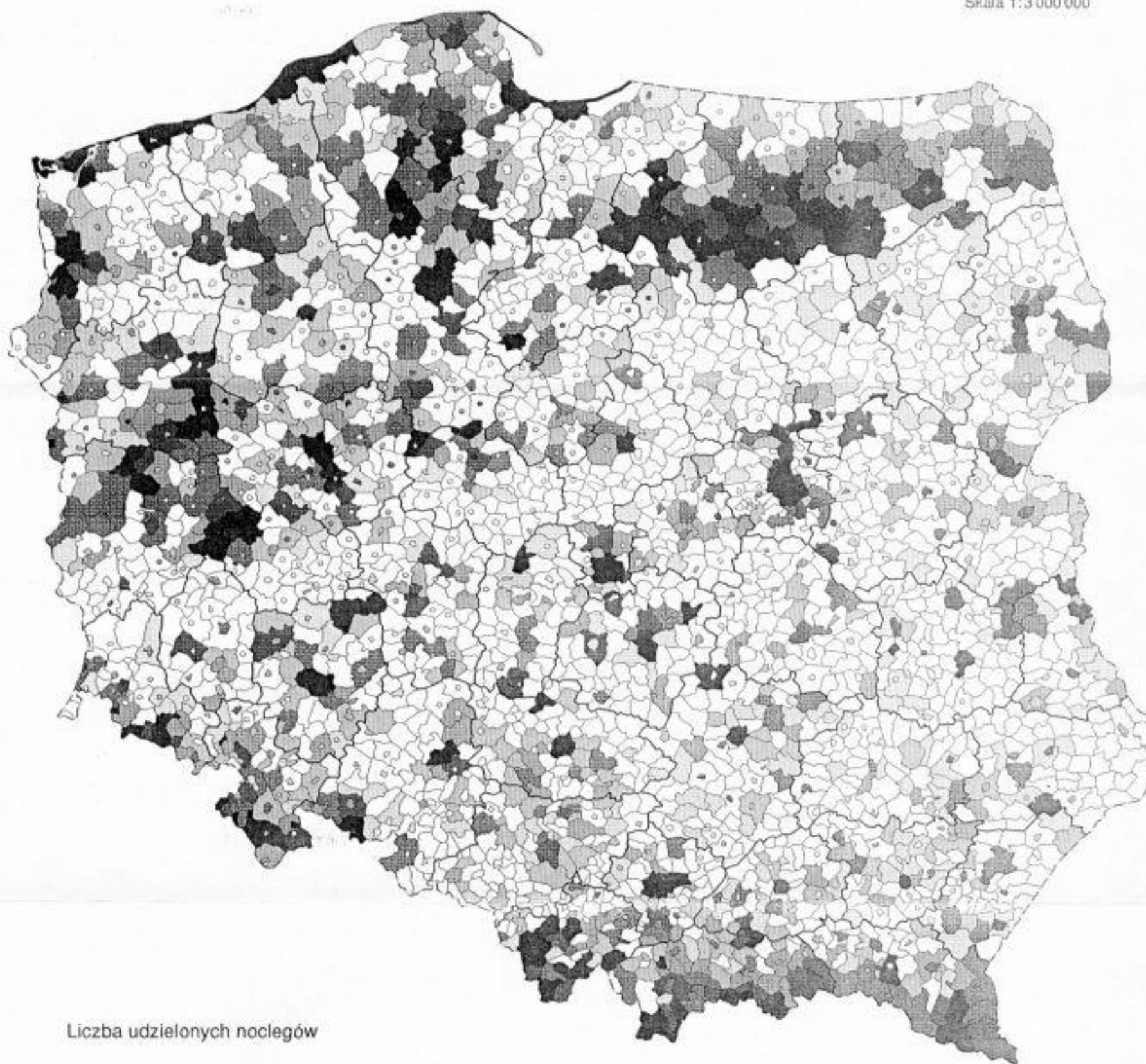

Opracował: K. Klementowski na podstawie danych GUS,
Instytut Turystyki ZTG, Wrocław 1996 r.

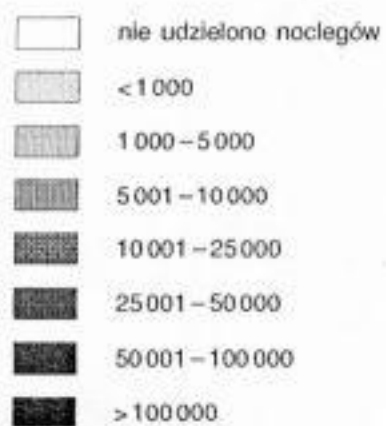
Ryc. 7

**Zróżnicowanie ilości udzielonych noclegów (ogółem)
w tzw. "pozostałych obiektach turystycznych"
podstawowych jednostek administracyjnych kraju**

Skala 1:3 000 000

Liczba udzielonych noclegów

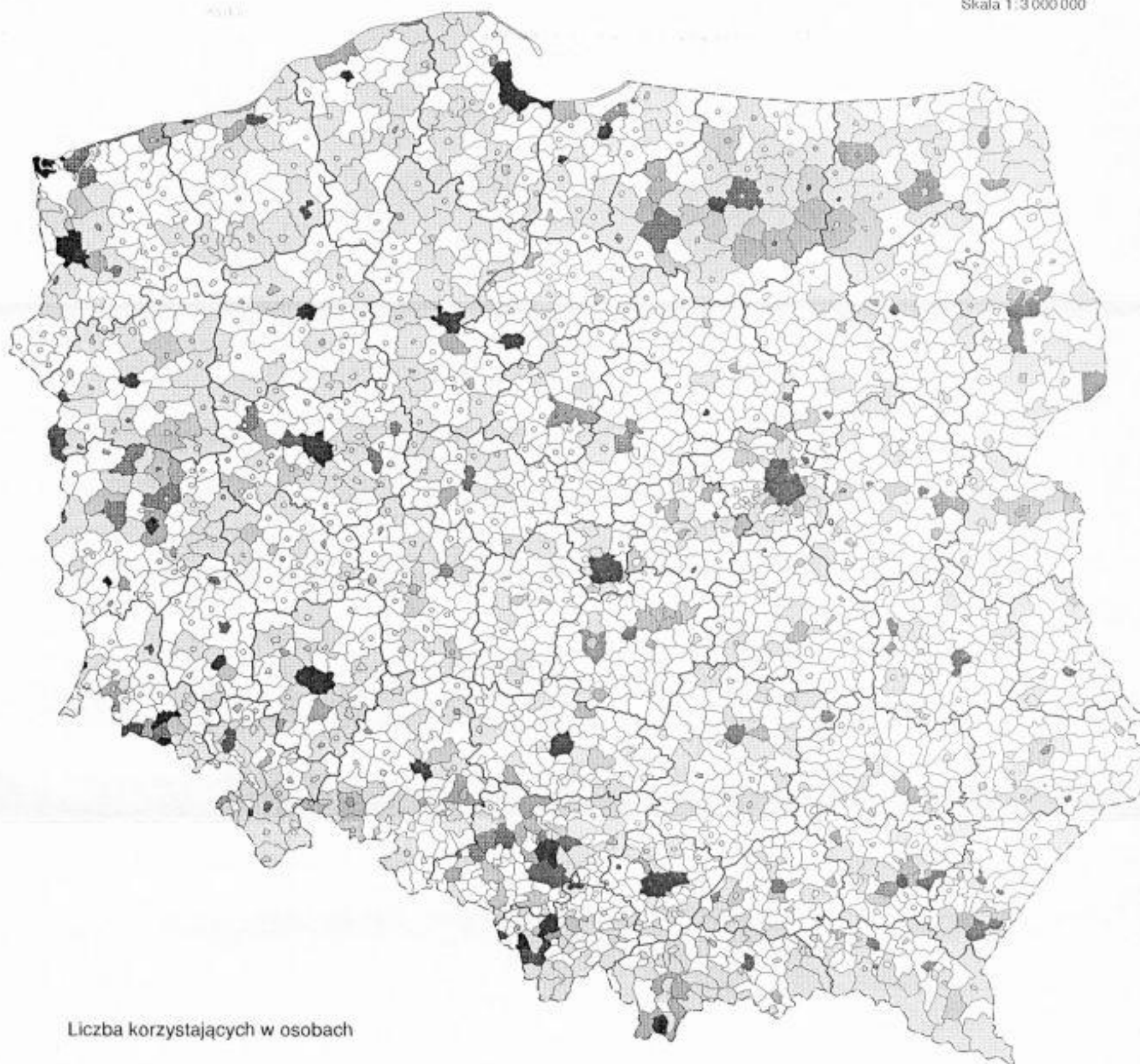

Opracował: K. Klementowski na podstawie danych GUS,
Instytut Turystyki ZTG, Wrocław 1996 r.

Ryc. 8

**Zróźnicowanie wielkości rejestrowanego
zagranicznego ruchu turystycznego
w podstawowych jednostkach administracyjnych kraju**

Skala 1:3 000 000

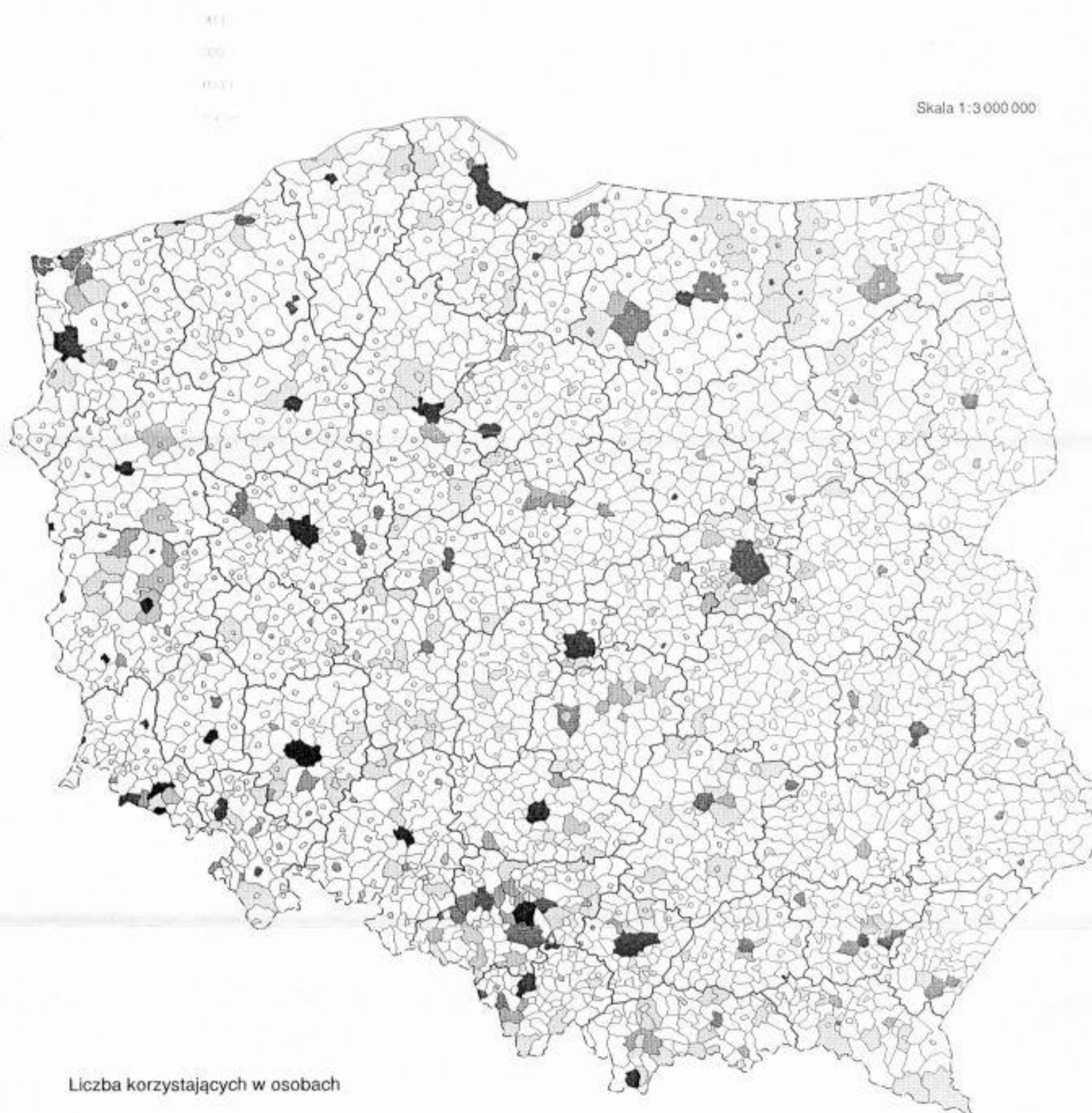
Liczba korzystających w osobach

- brak ruchu
- < 500
- 500 – 1 000
- 1 001 – 2 500
- 2 501 – 5 000
- 5 001 – 10 000
- 10 001 – 25 000
- > 25 000

Opracował: K. Klementowski na podstawie danych GUS,
Instytut Turystyki ZTG, Wrocław 1996 r.

Ryc. 9

**Zróźnicowanie wielkości rejestrowanego zagranicznego
ruchu turystycznego w hotelach, motelach i pensjonatach
podstawowych jednostek administracyjnych kraju**

Opracował: K. Klementowski na podstawie danych GUS,
Instytut Turystyki ZTG, Wrocław 1996 r.

Ryc. 10

Zróźnicowanie wielkości rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego w tzw. "pozostałych obiektach noclegowych" podstawowych jednostek administracyjnych kraju

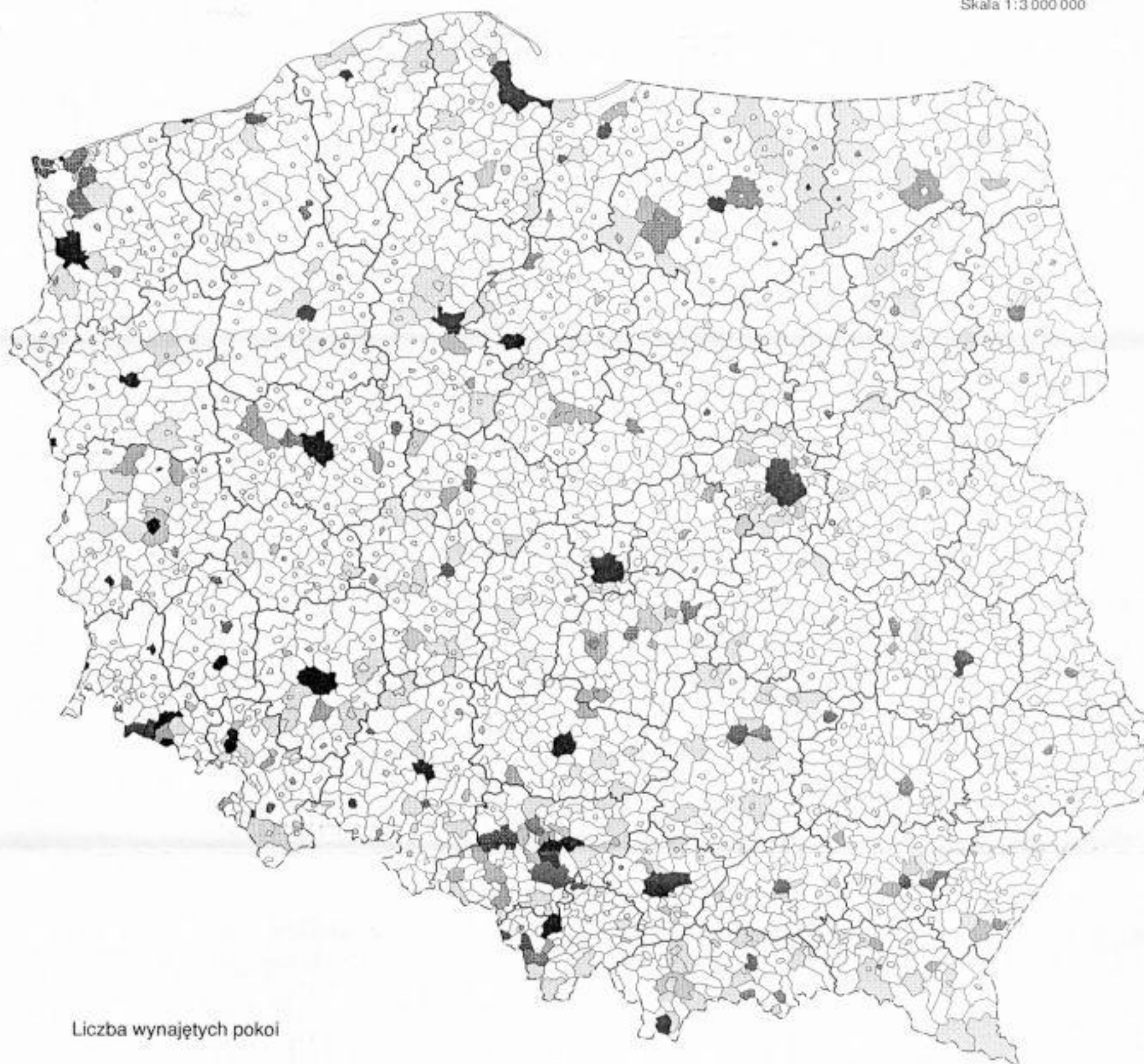
- brak ruchu
- < 250
- 250 – 500
- 501 – 1 000
- 1 001 – 2 500
- 2 501 – 5 000
- 5 001 – 10 000
- > 10 000

Opracował: K. Klementowski na podstawie danych GUS,
Instytut Turystyki ZTG, Wrocław 1996 r.

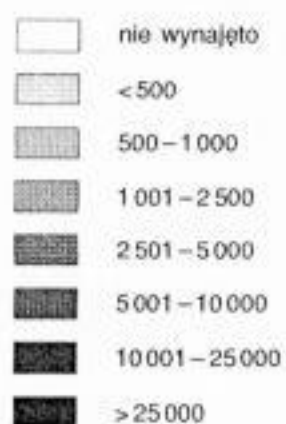
Ryc. 11

**Zróźnicowanie ilości wynajętych pokoi noclegowych
turystom zagranicznym w hotelach, motelach i pensjonatach
podstawowych jednostek administracyjnych kraju**

Skala 1:3 000 000

Liczba wynajętych pokoi

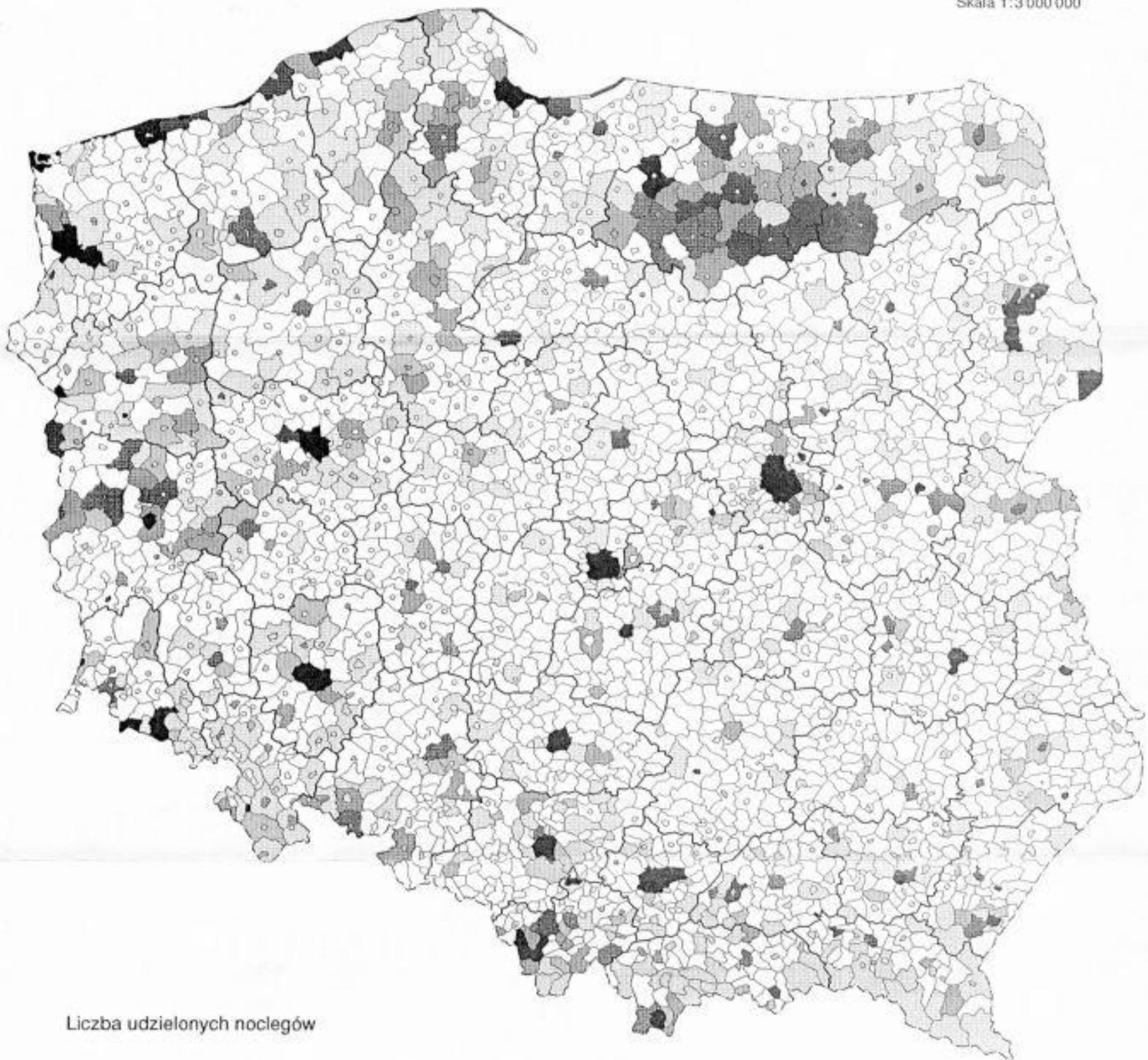

Opracował: K. Klementowski na podstawie danych GUS,
Instytut Turystyki ZTG, Wrocław 1996 r.

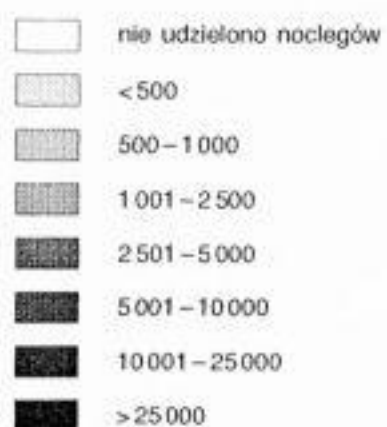
Ryc. 12

**Zróżnicowanie ilości udzielonych noclegów turystom zagranicznym
w tzw. "pozostałych obiektach noclegowych"
podstawowych jednostek administracyjnych kraju**

Skala 1:3 000 000

Liczba udzielonych noclegów

Opracował: K. Klementowski na podstawie danych GUS,
Instytut Turystyki ZTG, Wrocław 1996 r.